

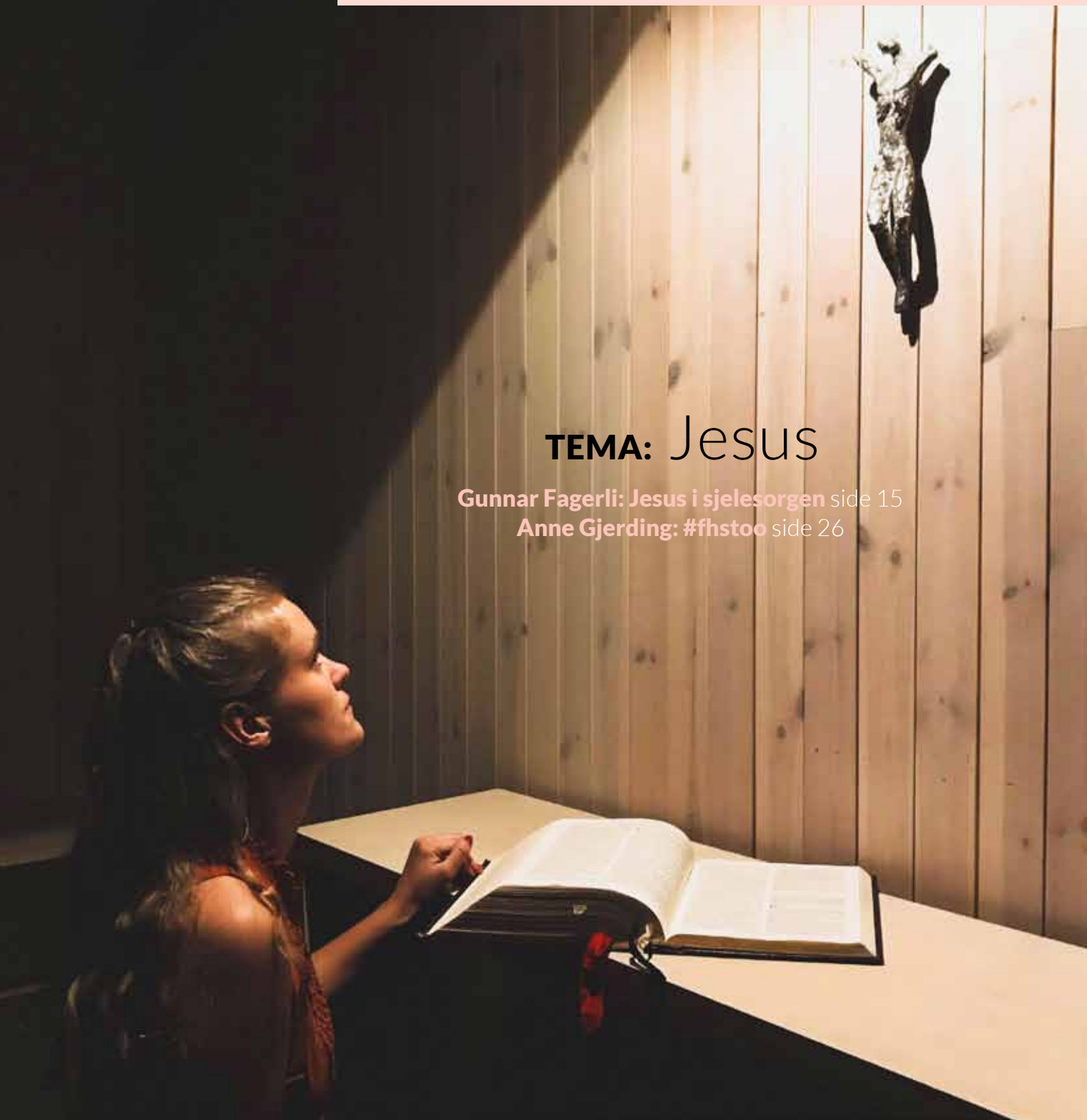
steg

Tidsskrift for kristen folkehøgskole nr 1 • 2018 • 82. årgang

TEMA: Jesus

Gunnar Fagerli: Jesus i sjelesorgen side 15

Anne Gjerding: #fhstoo side 26

Kjernen i kristen tro

I dette nummeret av *steg* går vi like inn til kjernen i den kristne tro. De som trodde at Jesus var den han sa han var, og som trodde han hadde stått opp fra de døde, fikk tidlig kallenavnet «kristne». De var Kristus-etterfølgere, eller Kristus-tilhengere. Når vi to tusen år senere flagger våre skoler som «kristne folkehøgskoler», har vi sagt noe om hvor sentral Jesus er for vår identitet og drift.

At Jesus forandret verdenshistorien, vil de fleste være enige om. Hele vår vestlige historie er mer Jesus-preget enn mange er klar over, selv om klokskap og dømmekraft ikke alltid har preget Kristus-etterfølgerne. I dag er kristendommen verdens største religion med to milliarder tilhengere. Men hvis Jesus var Gud, og Gud selv kom til jorden, levde som menneske, døde og stod opp, ble hele verden radikalt forandret den gang. Verden er ikke lenger den samme, forholdet mellom Gud og menneskene er annerledes. Det er en drøy tanke, sa en ateist forleden. Ja, det er en drøy tanke, men noen ganger er drøye tanker også sanne.

I det siste året har det blitt gitt ut flere Jesus-bøker på norsk. Flere av disse er rettet mot en bredere leserkrets enn kirkegjengere. Vi anmelder noen av disse bøkene her. I tillegg kan vi i dette nummeret lese om hvordan noen lærere underviser om Jesus, om Jesus som pedagog, og i et intervju med Gunnar Fagerli forteller han om Jesus i sjelesorgen. Som samtalepartnere i folkehøgskolehverdagen har vi mye å lære av Fagerlis tanker.

De kristne folkehøgskolene er ikke bibelskoler, men jeg tror det er mer nødvendig enn noen gang at skolene er bevisste på å gi elevene både kunnskap om og kjennskap til Jesus. Hver skole må finne sin måte å gjøre det på, men det bør ha høy prioritet.

#metoo-kampanjen har satt sitt preg på nyhetsbildet i lang tid nå. Vi gir også den oppmerksomhet gjennom en tankevekkende artikkel av internatleder Anne Gjerding. Dessuten takker vi av Odd Arild Netland som leder av Folkehøgskolerådet med et portrettintervju. God lesning!

2 Pet 1,17

Vi fulgte jo ikke klokt uttenkte myter da vi kunngjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kraft og hans komme. Nei, vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

Tom Arne, redaktør *steg*

steg – tidsskrift for kristen folkehøgskole
Utgitt av Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF) og Informasjonskontor for kristen folkehøgskole
Postadresse: Postboks 420 Sentrum, 0103 Oslo
Besøksadresse: Øvre Vollgt. 13, 2.etg, 0158 Oslo

Telefon: 22 47 43 00
E-post: nkf@ikf.no
NKF på nettet: www.folkehogskole.no/nkf

Mål og visjon:
steg – tidsskrift for kristen folkehøgskole er medlemsblad for NKF, men har også som mål å nå ut til en bredere leserkrets både i folkehøgskolen, skoleverket, media og i samfunnet. *steg* skal være et blad for faglig fornyelse, inspirasjon og debatt knyttet til de kristne folkehøgskolenes hverdag, pedagogikk, formidling av kristen tro og arbeid med dannelse.

Utgivelser: Fire nummer i året

Redaktør: Tom Arne Møllerbråten
tom.ame@sagavoll.no
Telefon: 91 57 11 57

Journalist: Marit Asheim

Redaksjonsråd:
Tom Arne Møllerbråten
Marit Asheim
Tor Grønvik
Eleni Maria Stene
May Brit Drivdal
Sture Vareide

Design: Kristin Skeie Antoine, KSA_design
Trykkeri: 07 Media AS
Forside foto: Hans Olav Rein

Abonnement: Kr 200,-

Norges Kristelege Folkehøgskolelag (NKF)
Edgar Fredriksen, Høgtun (leder NKF)
Hilde Maria Nicolaisen, Sunnmøre
Ånen Tveit, Alta
Gunnar Birkeland, Fhs Sørlandet
Geir Ertzsaard, Solborg

Informasjonskontor for Kristen Folkehøgskole (IKF)
Kjell Konstali, Solborg (leder)
Erling Helland, Bakketun
Edgar Fredriksen, Høgtun (leder NKF)
Anne Apesland, Grenland
Jens Rindal, Valdres

Sekretariat
Tor Grønvik, daglig leder, tor@ikf.no
Marit Asheim, informasjonsrådgiver, marit@ikf.no
Johan Smit, økonomirådgiver, johan@ikf.no
Arvid Kopperdal, organisasjonsrådgiver, arvid@ikf.no
Hilde Haugen, administrasjonssekretær, ikf@ikf.no
Marie Wiland, rådgiver skoleutvikling, marie@ikf.no
Mette Røstum, informasjonsrådgiver, mette@ikf.no
Terje Wehus, informasjonsrådgiver, terje@ikf.no

Innhold

- 4 Trappeformelen
- 6 Fra lyrikkens verden
- 7 Troverdige tekster om Jesus
- 9 Hvordan undervise om Jesus?
- 12 **Voksenpedagogen Jesus**
- 14 Jesus blir et symbol for meg

15 Det finnes mange Jesusbilder

19 Bokanmeldelser

24 **#fhstoo??**

28 Ein folkehøgskulemann går i land...

31 **Andreas Hoff: Karrieren startet med brudd i kneet – og folkehøgskole**

34 Steg til siden

36 Manus til morgensamling

38 Slik gør vi!

39 Folkehøgskolelivet sett frå Botn

42 **Vidunderlige vakre vann**

46 **Bærekraft: Samstemte rektorer for lokale bærekraftsplaner**

Trappe- formelen

Et tips til trappebyggere – og en lignelse for pedagoger.

Av **Tor Grønvik**, daglig leder i NKF og IKF

Jeg har bygd noen trapper. Da lærte jeg trappeformelen. Har du ikke hørt om den, sier du? Da kan du straks lære noe nytt.

Inntrinn og opptrinn. Noen steg går i trapper, men du har sikkert kjent at det er forskjell på dem. Noen er gode å gå i. Andre er mer strevsomme å komme opp. Hemmeligheten ligger i trappeformelen. Ei trapp består av inntrinn og opptrinn. Inntrinnet er det du står på, legger vekten din på og sparker fra mot. Opptrinnet er høyden fra ett trinn til det neste. Trappeformelen sier at hvis trappa skal være god å gå i, skal summen av to opptrinn og ett inntrinn være 62 centimeter – pluss minus 20 millimeter.

Tunge steg. All erfaring sier dessuten at trapper må være solide. De skal tåle vekten av oss som går der, også om vi faller og når stegene er tunge. For å være mer nøyaktig; det er inntrinnene som må tåle mye. Det er der de solide materialene trengs. Opptrinnene kan gjerne være av spinkle materialer. De skal ikke bære noe, men markerer bare at inntrinnet slutter, og det er tid for å ta et steg opp.

I ei god trapp er altså materialene riktig dimensjonert, særlig i inntrinnene, og det er en rimelig rytme mellom inntrinn og opptrinn.

Samspill. Jeg hørte en gang en erfaren skolemann fortelle denne lignelsen: Barns og unges vekst og utvikling kan sammenlignes med å gå oppover ei trapp. Lærere, og andre voksne som har med den unge å gjøre, er med å bygge trappa. Inntrinnene bygges av de gode opplevelsene, når oppgaver mestres og tilbakemeldingene er gode. Av bekreftelser fra omgivelsene. Når samspillet med andre lykkes og selvilliten styrkes. – La det bli mange av dem, legg lag på lag til kraftige trinn! – Opptrinnene, sa han, – er motgangen, skuffelsene, prøvelsene, tapene. Som gode trappebyggere skal dere konsentrere dere om å lage inntrinnene solide. Opptrinnene skal nok livet stille opp med. Det er ikke deres oppgave å skape dem!

Neste trinn. Bare inntrinn er et gulv. Ingen kommer oppover av det. Bare opptrinn er en vegg. Ingen kommer oppover den heller. Den gode trappa, og det sunne livet der vi vokser og utvikler oss, har begge deler. Når livet møter oss med et nytt opptrinn, gjelder det at inntrinnet er så solid bygget at det tåler frasparket som skal hjelpe oss å ta steget til neste trinn. Og skulle opptrinnet være så høyt at det er langt utenfor trappeformelens komfortsone, er det desto viktigere at inntrinnet holder.

Lykke til med trappene! •

«Bare inntrinn er et gulv. Ingen kommer oppover av det. Bare opptrinn er en vegg. Ingen kommer oppover den heller.»

Foto: Diana Feil, Unsplash.com

Fra lyrikkens verden

Stormen

Som skremte spurver flykter for en katt
idet den dreper duen den har tatt,
slik løsner skummet ifra bølgekammen;
og båten kjemper slik som fuglen gjør
når den og katten lynsnart eltes sammen
til noe blodig-grått av fjær og klør,
og havet maler langsomt opp sin fangst.

Mens mennesket blir kvalt av vind og angst
og hikster underlige barneord,
er himlen messinggul og sort og stor

Som fugl og rovdyr og som båt og hav
slik er den sjelens enhet vi vet av.

Men så med ett slår noe gjennom stormen,
og i det samme roper noen: Land!
De løfter hodene og skimter formen
og omrisset og størrelsen av øen;
da fatter de at landet er en mann
og at han kommer gående på sjøen
som ligger from og kjærlig for hans fot.
Så tar han stillheten og bryter den
og deler ut når han er kommet nære,
så meget som enhver kan ta imot.

Og den er tyngre enn en storm å bære.

Jens Bjørneboe, fra «Ariadne», Aschehoug 1953

Foto: Tyler Lastovich, Unsplash.com

Troverdige tekster om Jesus?

Foto: Ben White, Unsplash.com

En gang for lenge siden trodde man at Jesus som levde i Israel i begynnelsen av vår tidsregning, var den samme Jesus som det står om i Bibelen. En gang litt senere, nærmere bestemt i Opplysningstiden på 1700-tallet, begynte man å tvile litt på det. Da startet den store jakten på den historiske Jesus. Kirkens Jesus var ikke den virkelige Jesus, tenkte en del forskere. Vi må finne mannen bakenfor tekstene, mannen før tekstene. Siden da har man lett med lupe, gitt opp å lete, begynt å lete igjen, og snudd og vent på hver eneste stein for å løse dette spørsmålet: Hvem var egentlig Jesus fra Nasaret, og hvor troverdige er tekstene om ham?

Av Tom Arne Møllerbråten

Mange vil kanskje være helt uvitende om at dette er en problemstilling i det hele tatt. For hvis Bibelen er Guds ord, og Guds ord er sannheten, må jo den Jesus vi møter i evangeliene være den samme Jesus som den virkelige Jesus, tenker mange kristne.

Stor forvirring. Men så kommer det stadig bøker, artikler og TV-program som forteller at forskere nå har funnet ut hvem Jesus egentlig var, og at kristne har tatt helt eller

delvis feil. Og det er ikke få forslag forskere har kommet fram til opp gjennom historien: Vismann, profet, kyniker, revolusjonær, mirakelmann, guru, essener, og så videre. Er det noe rart man blir litt forvirret? Er det noe rart at mange etter hvert stiller et helt naturlig spørsmål i denne situasjonen: Kan vi egentlig stole på evangeliene og evangeliens formidling av Jesus?

Selv en av verdens ledende Jesus-forskere, Dale C. Allison Jr., blir forvirret. Han mener, som Albert Schweitzer skrev for >>

«Det er i dag ingen seriøs historiker som betviler at Jesus har eksistert, og de aller fleste vil være samstemte om at de beste kildene til å få vite noe om Jesu liv, er evangeliene selv.»

◀◀ hundre år siden, at den Jesus mange forskere kommer frem til, likner ofte forbløffende mye på dem selv. Vi bør nok ha dette i bakhodet, selv om jeg tror vi kan hente mye bra i Jesusforskningens resultater.

Ateistiske forskere. Nå trenger man på ingen måte være kristen for å forske på Jesus. Mange historikere er jo ikke det. Per Bjarne Ravnå, som vi omtaler senere i *steg*, er for eksempel ateist. En av verdens mest kjente Jesusforskere heter Bart Ehrman, han var tidligere kristen, men også han regner seg nå som ateist. Det går jo helt greit helt til spørsmålet gjelder om Jesus gjorde mirakler eller om han var Gud, eller om han oppstod fra de døde. Her vil livssynet til historikeren være en viktig faktor når han vurderer sannsynligheten for at noe overnaturlig skjedde eller ikke.

Jesus har eksistert. Hva har Jesusforskningen kommet frem til? Jesusforskningen som har foregått siden 1980-tallet, den såkalte Third Quest, eller tredje runde med Jesus-jakt, har nok ført oss nærmere å forstå Jesu samtid og miljø enn vi noen gang har vært. Det er i dag ingen seriøs historiker som betviler at Jesus har eksistert, og de aller fleste vil være samstemte om at de beste kildene til å få vite noe om Jesu liv, er evangeliene selv. Men vi har også troverdige kilder om Jesus utenfor bibeltekstene. Jeg tror ikke alle elever som kommer til våre skoler er klar over hvor sterkt dette faktisk står. Det er i dag lite kontrovers rundt at Jesus vokste opp i Nasaret, at han var en jødisk mann i et jødisk miljø, at han var en rabbi med disipler, at han var kjent som mirakelmann, at hans forkynnelse på mange måter var unik, at han døde på et kors, dømt av Pontius Pilatus, og at hans disipler forkynnte hans oppstandelse etterpå. Dette er nesten alle enige i.

Biografier. Det har i mange år vært en stor diskusjon blant historikere om hvordan evangeliene skal leses. Hva slags litteratur er det? Hvilke briller skal vi ta på når vi leser dem? Det er fort gjort å lese disse to tusen år gamle tekstene som om de skulle vært skrevet i dag. Mange stiller moderne krav til evangeliene, og på bakgrunn av det avviser tekstene som lite troverdige. Men evangeliene er ikke skrevet som moderne historiefortelling. De er heller ikke oppdiktete sagn, eventyr eller myter, slik man får inntrykk av at noen mener. Evangeliene er og må leses som biografier, som antikke gresk-romerske biografier. Hva betyr det? Først og fremst at det er karakteren til hovedpersonen, hvem han er, som er i fokus, og at karakteren skildres gjennom replikker og handlinger. Fokuset er ikke først og fremst å beskrive nøyaktig hva som skjedde, men hva denne hendelsen sier om hovedpersonen.

Og da ser vi at Matteus, Markus, Lukas og Johannes former fire ulike portretter av Jesus. De legger vekt på ulike sider og karaktertrekk ved Jesus. De samme hendelsene kan derfor beskrives litt forskjellig i de fire evangeliene ut fra hvordan portrettet bygges opp. Svekker dette troverdigheten? Nei, jeg mener tvert imot.

Evangelienes tilblivelse. I begynnelsen av Lukas-evangeliet kan vi lese: «Mange har forsøkt å gi en fremstilling av det som er blitt oppfylt blant oss, slik vi har fått det overlevert av dem som helt fra først av var øyenvitner og tjenere for Ordet. Nå har også jeg bestemt meg for å gå nøye gjennom alt fra begynnelsen av og skrive det ned for deg i sammenheng, ærede Teofilos, så du kan vite at det er pålitelig, det du har fått opplæring i.» Det er ikke noe mystisk ved evangelienes tilblivelse, selv om vi som kristne tror at Den

hellige ånd også er til stede i teksten.

Vi vet at evangeliene ble skrevet ned andre steder enn i det området handlingen foregår. De ble skrevet ned 30-60 år etterpå, men da med utgangspunkt i muntlige overleveringer som kan spores tilbake til øyenvitner. Hvordan vet vi det? De siste tiårenes forskning har vist en oppsiktsvekkende treffsikkerhet i detaljer (navn, steder, topografi, skikker, etc.) i evangeliene. Det ville vært helt umulig for for eksempel Markus, som antakelig skrev evangeliet sitt ned i Roma, å treffe så nøyaktig på slikt hvis han ikke hadde hatt det fra øyenvitneskildringer. Markus var antakeligvis tolken til Peter i Roma. Denne eldgamle påstanden fra 100-tallet har ikke moderne forskning tilbakevist enda.

Pinlige detaljer i tekstene. I dag vet vi også mye mer om hvilket miljø Jesus og disiplene levde i enn vi gjorde for bare en del tiår siden. Og da blir det nokså tydelig at evangeliene inneholder stoff som er pinlige eller problematiske både for Jesus og for disiplene. Hvis historiene hadde vært oppdiktet, ville de antakeligvis ikke dikte inn slikt stoff. At Jesu familie trodde han var gal, er en detalj de neppe ville ha funnet på. Men at de ikke fjernet den passasjen, sier noe om hvor samvittighetsfullt de brakte historien videre. Eller hvorfor utelot de ikke utsagnet fra Jesus om at han ikke visste når ting skulle skje i fremtiden? Burde de ta sjansen på å skape tvil om Jesus som Gud? For ikke å snakke om alle blemmene til Peter og disiplene. Hvorfor pyntet de ikke på de historiene? Troverdigheten øker av slikt.

Jesusforskning kan forvirre, men det kan også føre til at evangelienes troverdighet blir styrket. Jeg tror vi godt kan bruke litt tid på dette sammen med elevene. Det er et spennende sted å være. •

Hvordan undervise om Jesus?

Denne gangen har vi spurt ansatte som underviser i kristendom følgende spørsmål: *Hvordan underviser du om Jesus? Hvilket bilde av Jesus ønsker du elevene dine skal sitte igjen med?*

Av **Marit Asheim**, journalist og informasjonsrådgiver i IKF

Stein Joar Myrvang

Stavern folkehøyskole:

Jesus er tydelig på at TRO er nøkkelen og veien til frelse. Ingen kan overbevises eller «imponeres» inn i Guds rike. Bibelen lærer oss at troen på Jesus er det aller viktigste, om vi skal oppnå en relasjon med Gud. I dagens samfunn kan tro imidlertid oppleves som naivt, da man egentlig ikke trenger å tro noen ting. Det meste av det man måtte lure på, kan la seg bekrefte gjennom internett og sosiale medier. Alt går så fort og inntrykkene er så mange at det ikke lenger er rom til å undre seg, eller kjenne etter på ting som betyr noe.

Jeg prøver derfor å bruke våre kristentro-timer til å snakke ekte om livet. Bibelen kan oppleves så ærlig og sann til tider at det gjør vondt. Jeg prøver å formidle og åpne opp disse brutale, men trygge og ærlige sannhetene for elevene. Dette prøver jeg å gjøre gjennom å sette ord på de vanskelige temaene og samtidig la det være rom for alt som ikke er lett å forstå. Hverdags-erfaringer satt opp imot bibelsk standard. Umulig å få til, umulig å forstå, men det handler ikke om at vi skal forstå alt ... Vi er overlatt til tro. I dette bildet er Jesus fortsatt høyaktuell i vårt liv og vårt samfunn, han er nåde og kjærlighet og akkurat det vi trenger i møte med disse vonde sannhetene vi strengt tatt ikke kommer utenom.

Det er slik jeg underviser om Jesus. Det er et slikt bilde av, og relasjon til, Jesus jeg ønsker at de skal sitte igjen med. •

<< Hvordan undervise om Jesus?

<<

Eivind Nilsen

Nordfjord folkehøgskule:

Kanskje jeg underviser for lite om Jesus? Jeg bruker mer gudstjenester, kapellmøter, samtalegrupper, valgfag, samtaler og ord for dagen for å formidle noe om Jesus. Her ønsker jeg å formidle en Jesus som bøyer seg ned og løfter mennesker opp. Og som gjennom det gir oss et eksempel vi kan strekke oss etter.

I kristendomsundervisningen, som er for alle elevene, underviser jeg ofte i andre temaer relevante for kristen tro. Jeg ønsker å bidra til refleksjon, for eksempel i tema som: kristen tro og vitenskap, tilgivelse, god å snakke med. •

Bernt Inge Steinsland

Haugetun folkehøgskole:

Jeg er veldig glad i Jesus og for meg er han både frelser og forbilde.

Når jeg underviser om Jesus, ønsker jeg å vise elevene den Jesus som har begeistra meg. En person som levde, som var opptatt av alle mennesker, uavhengig av posisjon på rangstigen. En person som møtte alle med respekt. Jeg ønsker også at de skal oppleve Jesus som relevant i 2018 og håper at alle kan se på Jesus som et forbilde på hvordan vi møter hverandre, uansett om de tror på oppstandelsen eller ikke.

I undervisningen prøver jeg å fortelle, samtidig som jeg har en del facts. Jeg bruker litt film for å vise både lidelse og Jesu møte med mennesker. Det er viktig for meg å møte de som ikke tror med respekt, så jeg prøver å legge opp undervisningen som en dialog hvor kritiske innspill er velkommen. •

Hallvard Nordstrand

Ålesund folkehøgskole:

I forbindelse med jul og påske underviser vi om kva Jesu fødsel og død betyr. I undervisning om Bibelen, har vi vist 5 ungdomar sitt vitnemål om si tru på Jesus. Etterpå har det vore samtaler i grupper om kva dei synes er gode og dårlege grunnar å tru utifrå desse vitnemåla. Vi har også dramaoppgåve om å framføre 7 tekstar frå NT frå ulike situasjonar Jesus var i. I forbindelse med påske har vi laga postar med bibeltekstar, bønnestasjon med bønnekrukke, lystenning, fotvasking, steiner å legge ved korset.

Vi ønskjer at elevane skal sitte igjen med eit bilde av Jesus som ein unik person med kraft, men ikkje med maktbruk, som forstår unge i dag, som er å stole på og som ein som inviterer til å bli betre kjent. •

Steinar Saltbones

Nordfjord folkehøgskule:

Jeg underviser litt på KRIK-linjen, i kristendom for elever fra andre linjer, og prosjektuke Bibelskoleuke for de som velger det. Undervisningen kan ha ganske ulike tema. I år har jeg for eksempel hatt følgende tema: Bønn, gudsbilder, Bibelens tilblivelse, Johannesevangeliet, det synoptiske problem.

På KRIK-linjen prøver jeg å legge det opp slik at jeg har undervisning om et tema først (f.eks. gudsbilder), deretter deler jeg klassen inn i grupper på 5-6 personer. De får noen spørsmål knyttet til temaet og får i oppgave å ta en runde der hver enkelt får anledning til å si litt, eller mye, hva den tenker om dette. Om det er tid, og gruppen ønsker det, kan de ta tak i ting ved temaet de ønsker å prate mer om. Andre ganger skjer undervisning rundt bålet på tur der vi tar opp både smått og stort.

Samtidig er jeg opptatt av den totalformidlingen som skjer på folkehøgskole. Undervisningen om Jesus skjer både i klasserommet, ute på tur, på tilsyn, rundt bålet, osv. Den skjer gjennom ordene jeg sier, tingene jeg gjør, måten jeg møter mennesker og situasjoner på – tenker jeg. På godt, og kanskje også noe mindre godt. Det unike med folkehøgskolen er jo at man deler en hverdag med hverandre – både elever og ansatte. Så det er ikke bare ordene som er viktige – det blir jo et liv ut av det også. Vandringsmetaforen er jo mye brukt også i folkehøgskole-sammenheng, men den er ikke mindre god av den grunn. Man får lov til å gå et stykke på veien sammen med elevene – og dele gode øyeblikk og kanskje noen tunge stunder også.

Det at Jesus er en man alltid kan komme til, uansett hvordan livet ser ut, er viktig for meg å formidle. Det håper jeg også elevene sitter igjen med. I bibeltekstene om Jesus både bekrefter, utfordrer og forvandler han mennesker – det opplever jeg også at han gjør med mennesker i dag. Mitt håp er at de kan bli kjent med disse sidene ved Jesus også, og se at Bibelen er en veldig viktig kilde å gå til for å bli kjent med Jesus.

Jeg tenker det er viktig at bildet ikke blir endimensjonalt – de må få møte flere sider. *Deus semper major* sa kirkefedrene. Gud er alltid større, det er alltid mer å oppdage – mer å se av hvem Gud er. Og Jesus er den som har vist oss hvem han er. «Jesus – overkommelig og ubegripelig» er en bok av Knut Tveitereid som kom ut i 2017. Jeg synes tittelen er god og gjenspeiler både det begripelige ved Jesus, men samtidig det at jeg vanskelig kan lage meg en Gud kun i mitt bilde – slik jeg vil at han skal være. I møte med for eksempel Bibelen blir jeg stadig utfordret på mitt bilde av Gud. *Deus semper major.* •

Voksen- pedagogen Jesus

Av Odd Haddal, tidligere ped. konsulent

Da jeg spurte en gruppe venner om deres bilde av Jesus som lærer, var reaksjonene mange, men en klar fellesnevner var hans myndighet. Den bygde på, mener de, at han stod for noe og ikke la skjul på det. Han var trygg nok i seg selv til at han kunne belære og irettesette de skriftlærde. Han levde som han lærte. Han gikk sammen med folk og lærte dem på deres egne premisser og var i første rekke en lærer for voksne. Han fikk fram taus kunnskap og satte den i en sammenheng. Dessuten forklarte han ved hjelp av ordspråk, visdomsord og lignelser, illustrerende fortellinger fra folks hverdag, og han grep anledninger, læringsøyeblikkene. Han kunne også kunsten å forelese.

Sokrates og Jesus. I sin bok «Den gode lærer i liv og diktning» sier Inge Eidsvåg at Sokrates og Jesus er de store lærerne i vår kulturskrets. Sokrates brukte samtalen som metode, Jesus bruker lignelser. De to hadde mange felles trekk, og det er gjennom andres skrifter vi blir kjent med disse læremesterne. De hadde et nærvær i møtet med andre mennesker som gjorde inntrykk. Ifølge Eidsvåg er det likevel viktige forskjeller mellom disse to pedagogene. Sokrates mente at innsikt og erkjennelse kan nås ved hjelp av samtaler, mens Jesus selvforståelse var å gjøre evangeliet kjent. Det gav ham autoritet.

Hverdagslivets lærer. I NKF snakker vi iblant om en hilsen som møtte oss for noen år siden på et besøk på Lindisfarne i England

om at folkehøgskolene måtte fortsette som steder for «the learning of love and the love of learning». Kjærlighet er en bærebjelke i god læring, og den understøtter den pedagogiske relasjonen om å se og bli sett. Ikke bare slik at det er i Jesu «pensum» at Guds kjærlighet en slik bærebjelke, kjærlighet og omsorg uttrykker seg også i en holdning hos læreren.

Mye er skrevet om Jesus som lærer, fra Jesus som den perfekte lærer til en talentfull amatør. Ingen trekker i tvil at han var en god pedagog. Det er framfor alt når Jesus bruker lignelser og knytter sitt «pensum» til hverdagslivet at han framstår som en stor lærer. Formelt var Jesus selvsagt ingen lærer med klasserom, pensum og pedagogisk utdanning. Han holdt seg til den uformelle arenaen der hverdagslæringen foregår. Han var hverdagslivets lærer.

Muntlig. Jesu undervisning er helt og holdent muntlig. Ingen skrevne kilder finnes fra Jesu hånd, de stammer bare fra andre. Undervisningen var preget av tilpasningsevne og, ikke minst, evne til å gripe læringsøyeblikket. Den muntlige stilen understreker dette poenget.

Jesus brukte varierte undervisningsmetoder, som for eksempel formidling og interaktivitet, og noen få eksempler kan illustrere dem. Formidlingen skjedde som lignelser, for eksempel den om

sennepsfrøet, og «forelesninger», for eksempel i Bergprekenen, og referansene til Det gamle testamente. Interaktiviteten ser vi for eksempel i samtalen med fariseeren Nikodemus som kommer til Jesus om natten, og den lange samtalen med den samaritanske kvinnen, som jødene ikke omgås med. Andre metoder er for eksempel henvisning til resultater (blinde ser, og lamme går, spedalske renses). Jesus brukte en kombinasjon av erfaringslæring, observasjoner, teorireferanser og praksis.

Etikklereren. Enkelte hevder at det er lite moralisering i Jesu undervisning som etikklerer. Han bygger mye av sin omgang med mennesker på ideen om at etisk veiledning betyr mer enn gjentatte oppfordringer til et sanndru og lovlydig liv. Det er gjennom egeninnsikten fra lignelser, ordspråk og eksempler at det åpnes for en moralsk refleksjon som blir merkesteiner i eget liv og egen atferd.

Etikklering kan lett bli en rekke med oppfordringer og påbud. Dessuten viser Jesus, hevder enkelte, at etikkleringen ikke bør være moraliserende, for den enkelte blir ofte motivert og moralsk mer bevisst gjennom annen undervisning enn etikkleringen. Det betyr at moralsk innsikt ofte oppnås indirekte gjennom refleksjon over sammensatte saker som ikke lar seg oppsummeres av enkle påbud. Og til slutt, Jesu bruk av for eksempel lignelser, paradokser og ordspråk og andre anskueliggjøringer viser at Jesus ønsker å utvide tilhørernes etiske fantasi og forståelse.

Moraliserende? Tanken om at Jesus ikke var moraliserende, møter motstand i våre dager: Hvis det var noe Jesus gjorde, var det å moralisere, forstått som det å pådytte andre sin egen moral. Han var moraliserende og han kom med noe som kan kalles trusler, hevder kritikerne. Spesielt er dette tydelig i Bergprekenen der Jesus snakker om lovens oppfyllelse, der han snakker om «å være skyldig til helvetes ild». Han la fram sin egen moral og la ikke skjul på hvilke konsekvenser som kunne følge. Det er særlig disse områdene at kritikere mener at utviklingen har gått fra ham og at han er gått ut på dato.

Jesus som lærer og forkynner. Det er selvsagt umulig å trekke et skarp skille mellom Jesus som lærer og som forkynner. Som forkynner oppfordret Jesus folk til handling og å ta konsekvensen av sin tro. Som pedagog var selvinnsikt viktig for ham. Det best kjente eksempelet er nok bildet av bjelken i ditt eget øye og flisen i din brors øye. Han var metodisk dyktig. Som pedagog forstod han sin samtid og brukte aktualiseringer. Han bevisstgjorde sine tilhørere om etikk og moralsk atferd. Han lærte folk å tenke nytt om forholdet mellom mennesker, folkeslag og samfunnsskisser. Som lærer har han mye å lære oss. Hans metoder er aktuelle også i dagens folkehøgskole der voksenpedagoger møter mennesker på vei til å bli voksne. •

«Men selv om jeg ikke er kristen, tror jeg likevel at det fantes en person som var god tvers gjennom og som kjempet for at verden skulle bli rettferdig.»

Jesus blir et symbol for meg

Av Frida Sture, elev ved Lundheim Folkehøgskole

Vi forbinder ham gjerne først og fremst med Gud, kristendommen, Betlehem, det lille barnet i krybben eller han som måtte lide på korset. Det gode. Og den som våker over oss. Han som ser og hører hver skapning på jorden.

Tilhørighet og bånd. For mange er han en man kan vende seg til og søke råd hos. En som fronter alt godt og kjemper for rettferdighet. En man har tilhørighet til, en man knytter bånd til. Som ikke ser synder, men muligheter. Han som er fylt med kjærlighet og omsorg.

For meg som ikke har en kristen tro, er det vanskelig å sette meg inn i hvordan han har hjulpet oss og hvordan han er tilstede i verden i dag. Hvordan verden og samfunnet i dag påvirkes av det som skjedde for flere tusen år siden, vet jeg ikke.

For de svake. Men selv om jeg ikke er kristen, tror jeg likevel at det fantes en person som var god tvers gjennom og som kjempet

for at verden skulle bli rettferdig. En som stod opp for de svake og en som led for andres velbehag. Tanken på at det kan ha vært en slik person en gang, gjør meg glad. Samtidig setter det ting litt i perspektiv.

Ofrer seg. Tenk deg; du kommer fra en fattig familie, du eier lite og er kanskje plassert nedest på rangstigen i samfunnet ditt. I tillegg har du noen som føler seg truet av den du er og vil ha deg av banen. Likevel setter du ditt eget liv til side og ofrer din sikkerhet for å gjøre andres liv bedre. Det står virkelig stor respekt av. Jeg liker at noen har hatt et så stort hjerte og den evnen til å ha så mye omsorg for sine medmennesker.

Symbol. For meg blir Jesus mer som et symbol i livet. Han symboliserer fred og tilgivelse, lykke og kjærlighet, troen på det gode og at rettferdighet en gang vil seire. Jeg håper disse seks symbolene en gang kan herske verden over og at alle medmennesker får oppleve disse. •

– Det finnes mange Jesusbilder

Måten Jesus møtte mennesker på, er forbilde for sjelesorgens møte med mennesker. Intervju med Gunnar Fagerli.

Av Tom Arne Møllerbråten, tekst og foto

Fagleder ved Institutt for Sjelesorg ved Modum Bad, Gunnar Fagerli, snakker gjerne om Jesus i sjelesorgen.

- Vi kommer ikke utenom Jesus, sier han.
- Jesus er helt sentral for sjelesorgen, og i enhver kristen kirke.

Den erfarne presten og sjelesørgeren har etter hvert mange år bak seg ved Instituttet. Tidligere har han jobbet som folkehøgskolelærer, studentprest og sykehusprest.

Tar hele livet på alvor. – På hvilken måte er Jesus viktig?

– Han står som et forbilde i måten han møter mennesker på ved at han tar hele livet til mennesker han møter på alvor. Han møter dem med respekt og akseptasjon, verdighet og nåde. Og han utfordrer og ansvarliggjør mennesker. Og som en av personene i den treenige Gud er Jesus også en helt sentral del av kristen tro, selv om relasjonene den enkelte har til Jesus kan variere.

– Har alle samme bilde av Jesus?

– Det er like mange bilder av Jesus som det er mennesker som har hørt om ham, vil jeg tro, sier Gunnar. – Hvert menneske har sitt bilde og sin relasjon, eller mangel på relasjon. Jesus kan være nær eller fjern. Som

sjelesørger ønsker jeg å forholde meg til den relasjonen hver enkelt måtte ha.

Mann. – På samme måte som ved Guds-bilder?

–Vi lager oss alle våre egne forestillinger både om Gud og Jesus. Mens det som ofte kalles gudsbildet gjerne er mer metaforisk, henter Jesusbildet naturlig nok mer materiale fra de konkrete fortellingene om Jesus. En av forskjellene på Gud Fader og Jesus, er at Jesus også er én bestemt jødisk mann i en bestemt tid. Jesus var mann. For noen kan det være vanskelig å forholde seg til, særlig for de som har opplevd vanskelige forhold til menn.

Treenig Gud. At Gud er treenig kan derfor være viktig i sjelesorg. Gud kan erfares på ulike måter og vi kan forholde oss til ulike sider ved Gud. Både Fader, Sønn og Ånd er sann Gud. For noen kan det å forholde seg til Jesus være bærende. For andre kan Gud (Fader) være den de forholder seg til. Andre forholder seg til Gud som Ånden, som er liv-giveren, trøsteren og talsmannen. – Å være menneske er å forholde seg til ulike sider ved Gud. Det er en gave at vi kan forholde oss til de ulike personer i treenigheten.

>>

«Å være menneske er å forholde seg til ulike sider ved Gud. Det er en gave at vi kan forholde oss til de ulike personer i treenigheten.»

<< Gunnar legger vekt på at en sjelesorg-samtale alltid skjer i den treenige Guds navn, selv om det ikke blir sagt noe om Gud i det hele tatt i samtalen.

Framtid og håp. Først peker han på Åndens nærvær i samtalen. Dette skapende nærværet er det som i det hele tatt muliggjør en sjelesorgsamtale. *Gud skaperen* kan bli tema når samtalen for eksempel handler om hva det er å være menneske i denne verden. *Kristus frigjøreren* kan bli tydeligere når temaet for eksempel er å bli fri fra makten i smertefulle erfaringer eller krenkelser, å bli tatt imot, eller når det handler om å reise seg og gå videre eller bryte ut fra usunne bindinger. Det finnes mange fortellinger om Jesus som reiser mennesker opp. Og Jesus lider med og for oss, han går inn i smerten, og hans oppstandelse kan skape framtid og håp.

– Teologien sier at sånn som Jesus var, er Gud. Den som har sett meg, har sett Gud, sier Jesus. Dette betyr at de kvalitetene som fortelles om Jesus, har også Gud. Slik Jesus relaterte seg til mennesker, slik relaterer Gud seg til oss. Selv om Jesuspersonen i Bibelen er historisk betinget, så er måten han relaterte seg til mennesker på, ikke det.

Spenning i Jesus-bildet. – *Kan noen komme med sår fra usunn Jesusforkynnelse?*

– Det skjer, svarer sjelesørgeren. – En variant kan være at noen får høre fra de er små at «Jesus passer på deg». Men så rammer det vonde og livssmerten blir stor. Da kan det oppstå en spenning i Jesus-bildet, kanskje knyttet til opplevelsen av at Jesus sviktet da det gjaldt som mest. Mange har erfart at de må gå runder med hvor tanken på at Jesus skulle beskytte mot alt vondt kom fra.

Solskinnsbarn. – En annen variant kan være at «Jesus vil jeg skal være et solskinnsbarn». Ofte kommer en slik forestilling fra

Gunnar Fagerli er en meget erfaren sjelesørger.

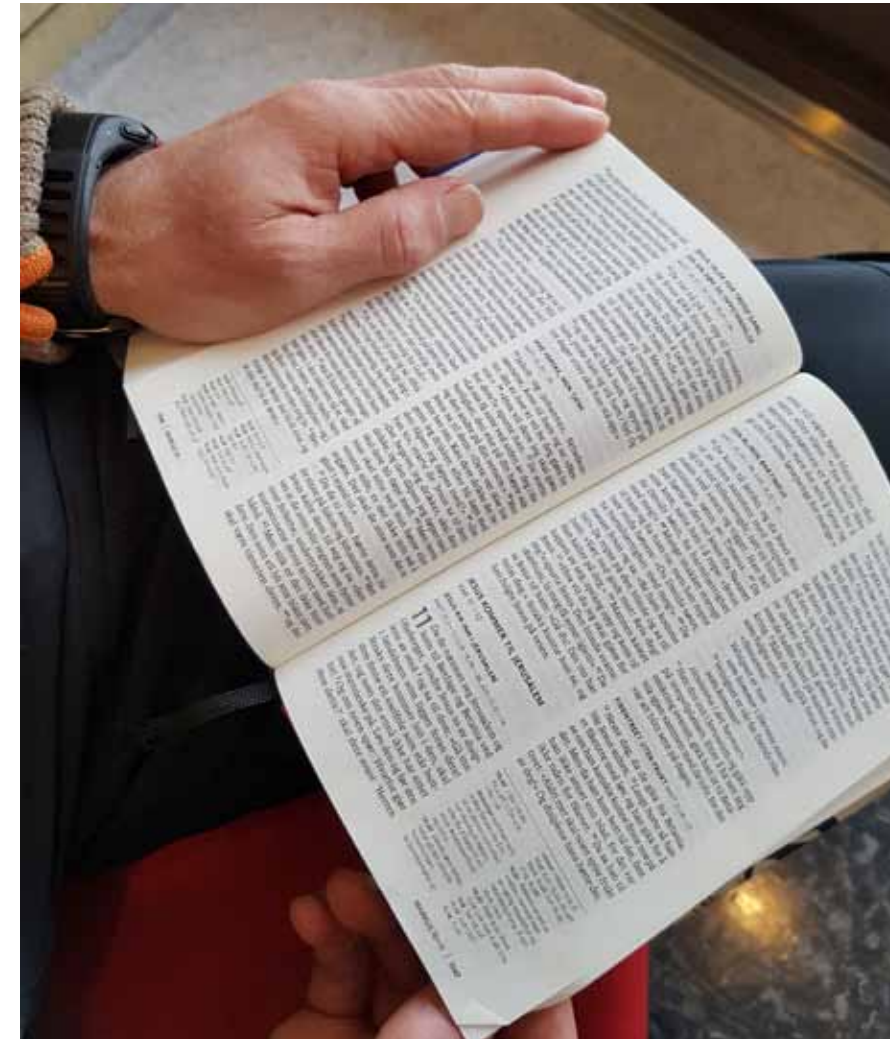
en forkynnelse om en Jesus som stiller høye moralske krav. Da kan det bli vanskelig å tillate seg å være menneske. Mennesker kan gå inn i usunn selvutslettelse for å følge Jesus. Om viktige sider ved det å være menneske ikke får plass i livet over tid, melder ofte problemene seg.

– Noen ganger møter vi mennesker som har ofret det meste for Jesus og som sitter utslått og nedslått tilbake. Jesus gav ikke oppturen de hadde forventet. En forkynnelse som lover at Jesus gir lykke, framgang, selvrealisering og god helse om en bare satser nok, kan ha en svært smertefull bakside.

Grensesetting. Gunnar peker på at Jesus også skuffet mennesker. Han satte grenser, og han trakk seg tilbake selv om folk ville noe annet. – Se for eksempel da Jesus sov i båten, eller da han lot den rike unge mannen gå bedrøvet bort, eller det fortelles at han helbredet én person ved Betesda, selv om det var mange andre der som også var syke, blinde, lamme og uføre.

– *Kan Jesus bli for snill og ufarlig?*

– Ja, svarer Gunnar kjapt, for vi trenger å se at Jesus reagerer på urett og det at mennesker holdes nede og stenges ute. – Se bare på hvordan Jesus gikk i kraftig polemikk mot fariseerne, eller når han rensket Tempelplassen. Han viste sterkt sinne i møte med

«En forkynnelse som lover at Jesus gir lykke, framgang, selvrealisering og god helse om en bare satser nok, kan ha en svært smertefull bakside.»

urett, krenkelse og utestengelse. Jesus kan gi mennesker mot til sette gode grenser mot det som bryter ned og ødelegger liv. Med Jesus som forbilde kan mennesker få styrke til å gjøre opprør mot urett.

Sint Jesus. – Jesu sinne står ikke i motsetning til Jesu kjærlighet. Det henger nøye sammen. Her nevner han også den sterke advarselen Jesus gir mot å forføre barn: «Men

den som lokker til fall en av disse små som tror på meg, han var bedre tjent med å få en kvernstein hengt om halsen og bli senket i havets dyp.» – Barn skal ivaretas og ha det godt. De skal ikke misbrukes, forføres eller stenges ute. Jesus viser sterkt sinne i møte med urett, krenkelse, utestengelse. Det er også en del av det at Jesus ansvarliggjør mennesker. Gunnar peker også på at det går en tråd fra Jesus reaksjon mot utrett til tekster fra

Det gamle testamente, for eksempel profeten Amos sitt oppgjør mot lederskapets undertrykkelse av fattige. Gud kjemper for sine skapninger og vil ikke urett.

#metoo. Vi gjør dette intervjuet med Gunnar Fagerli midt i en periode hvor #metoo-skandalene ryster Norge og verden, og det er kanskje en naturlig overgang fra det siste Gunnar trekker frem ved Jesus, og #metoo. Vi velger derfor å spørre han om han kan gi noen råd til oss i folkehøgskolene som går på vår daglige utøvelse av sjelesorg og veiledning.

Rammer for samtaler. – *Hva bør vi tenke på når vi utøver sjelesorg?*

– Dere må ivareta grenser og rammer for samtaler. Samtalene må skje mest mulig på dagtid og være av-grenset i tid. Det er viktig at samtaler ikke bare går og går. Avtal for eksempel tjue-tretti minutter, og avtal heller nye avtaler andre dager. I utgangspunktet bør samtaler skje på kontorer, eller i kapeller eller lignende og ikke på internatrom.

– Husk på det asymmetriske forholdet mellom ansatte og elever. Maktforholdet er ulikt og den ansatte har svært mye makt som det kreves stor bevissthet rundt. Det kan være lett å misbruke makt for å prege, påvirke eller styre, eller dekke egne behov for eksempel for å være en god samtalepartner og hjelper.

Klemmekultur. – Så ville jeg ville vært forsiktig med fysisk kontakt. En klemmekultur kan være problematisk. Selv om intensjonen er god, kan det mottas helt annerledes. Vi kjenner ikke den andres bakgrunn og ulike livserfaringer. Ikke minst traumeforståelse har utdypet forståelsen av hvordan kroppen husker og reagerer på triggere, helt uavhengig av den andres intensjon og konteksten. Hele tiden må spørsmålet være der: Hva er den andres behov – det er retningsgivende. En klem kan ofte være den ansattes gode behov for å vise omsorg, men kan bli en belastning.

Et ansvarlig handlende subjekt. – *Hva er viktigst i samtals innhold?*

– Vi sier av og til at på seg selv kjenner man >>

«Husk på det asymmetriske forholdet mellom ansatte og elever. Maktforholdet er ulikt og den ansatte har svært mye makt som det kreves stor bevissthet rundt.»

I Bibelen møter Gunnar Fagerli en Jesus som blir et forbilde i sjelesorgen

<<

ingen andre enn seg selv. Det kan være nærliggende å la egne preferanser styre samtalen. Men sjelesørgeren må være forsiktig med å si at «dette er sannheten». Du kan legge vekt på at det du sier er det du tenker om det, men la den andre vurdere om det er til hjelp. Den andre må alltid få frihet til å vurdere det du sier og til å ta ansvar for seg selv og sin vei videre. Å hjelpe den andre til å bli et ansvarlig handlende subjekt kan være et ideal å navigere etter. Det kan også være krevende for sjelesørgeren hvis den som spør om hjelp velger på tvers av det sjelesørgeren tenker er det beste for vedkommende. Det er den andre som bærer konsekvensene av sine valg og skal leve sitt liv. Derfor er det viktig at personen får hjelp til å forankre valgene i seg selv, i egne verdier, idealer og det som måtte være av egen tro, presiserer Gunnar Fagerli. •

FAKTA:

Institutt for sjelesorg, Modum Bad, har sin virksomhet konsentrert om:

- sjelesorg gjennom samtaler
- sjelesorg gjennom utdanning og undervisning
- sjelesorg gjennom fagutvikling og forskning.

Institutt for Sjelesorg er en del av stiftelsen Modum Bad og er et mangfoldig sted langt inne i de grønne skoger på Modum, i Buskerud fylke.

Sjelesorg er enkelt sagt samtale med et annet, kompetent menneske som lytter til det du har på hjertet. Slik har mennesker i årtusen søkt hjelp i en kirkelig sammenheng med livene sine. (sjelesorg.no)

Forfriskende og lekent

«Jesus – overkommelig og ubegripelig»

Knut Tveitereid / Hellevik Studio, Verbum forlag 2017

Anmeldt av Kristian Nygård Digre, Lundheim Folkehøgskole

Trenger vi egentlig en ny bok om Jesus? Holder det ikke med de fire originale som kom for snart 2.000 år siden? Prest og forfatter Knut Tveitereid viser oss i sin seneste bok at, ja, det trenger vi.

Knut Tveitereids bok *Jesus – overkommelig og ubegripelig* starter med å slå fast at Jesus-historien er evig – men opplevelsen av den er hver vår. Matteus hadde sin versjon av historien til Jesus. Markus hadde en annen. Den lignet, men var likevel forskjellig. Det samme var Lukas' og Johannes' versjoner. Vi lever i vår egen tid, med våre egne møter med Jesus og historiene hans. Derfor er har vi hver vår historie om mesteren fra Nasaret. Det er et spennende prinsipp – og det slår an tonen i en interessant bok som hjelper oss å lære om vår historie sammen med Jesus.

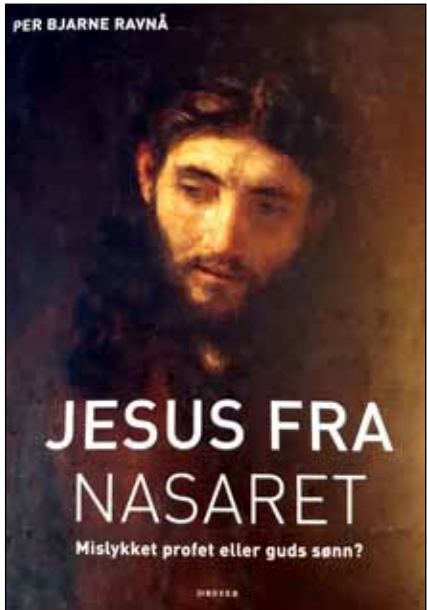
Boken er skrevet for et moderne og ungdommelig publikum. For å få mest ut av den, må du finne fram smart-telefonen, scanne koder og bidra selv på internett. For en middelaldrende mann oppleves det riktignok forfriskende og lekent å bli ledet fra filmer til

spørreundersøkelser. Men det tar også bort noe av flyten i lesingen. Nå er nok undertegnede et par år over målgruppen, men likevel er det smått forstyrrende ikke å få lese i fred.

Samtidig gir det tid til ettertanke. Hvordan er mitt forhold til historien? Hva vil det si at jeg er grønn? Er Jesus viktigst for meg som et forbilde? En frelser? En som alltid er nær? Boken utfordrer leseren, men på en leken og lettfattelig måte.

Så hvordan går man fram for å finne en ny, og samtidig sann, historie om Jesus? Knut Tveitereid går til kildene – og til geografien, historien, tiden. Jesu virke varte i tre år, mens de aller fleste fokuserer mest på hans siste åtte dager. Forfatteren ser på skillet mellom Jesus i Galilea og Jesus i Jerusalem, forskjellen på hans rolle som forbilde og frelser, livet her og de evige spørsmål. Samtidig inviterer han oss inn til å finne fram til vår historie sammen med Jesus.

Så er *Jesus – overkommelig og ubegripelig* nyskapende? Ja. Nei. Kanskje. Tveitereid baserer seg på tidligere bøker, tidligere filosofer og tenkende kristne. Men det virkelig nyvinnende i boken, er at den inviterer leseren inn til å delta, til å forme og finne sin egen historie. Og i så måte er boken verdt både tiden det tar å lese, tiden det tar å tenke – og i anmelderens tilfelle – tiden det tar å fikle med en litt for smart telefon. • >>

Ingen mislykket bok

Jesus fra Nasaret Mislykket profet eller Guds sønn?

Dreyer forlag, 2017

Anmeldt av Bjørn Are Davidsen,
forfatter og sivilingeniør

Per Bjarne Ravnås Jesus – Guds sønn eller mislykket profet imponerer. Det skal godt gjøres å finne en mer ryddig fremstilling på norsk av et tema med så sterke og delte syn, inkludert Reza Aslans mer velskrevne, men faglig svakere Seloten. Blant sterke sider er at Ravnå ikke bare er forbilledlig bevisst sitt utgangspunkt som ateist, men også bruker god plass til å drøfte hvor mye det kan påvirke konklusjonene. En kristen som skal anmelde boken har dermed ekstra grunn til å være nøye med argumentasjonen, for ikke å si selvransakelsen.

Jesus eksisterte. Det hender man møter en som bestrider at Jesus har eksistert, fordi det ikke finnes «samtidige kilder» og de tidligste vi har er «religiøse». Heldigvis er Ravnå informert nok til å vise at historikere tenker omtrent motsatt. For diskusjonen om Jesu eksistens går vanligvis ikke mellom kristne og ateistiske historikere, men mellom de med relevant utdanning og de uten. Enten man er ateist eller agnostiker, jøde eller kristen, er forskere flest enige om at den historiske Jesus var en jøde som man på viktige områder kan kjenne igjen fra Det nye testamentet (NT).

Det er ikke underlig at det mangler samtidige romerske kilder for en omstreifende forkynner i en avkrok langt unna Roma. At tekstene i NT er skrevet av kristne, er ikke til hinder for at historikere kan bruke dem som kilder – med normal, faglig kildekritikk.

Tidlige og uavhengige kilder. Slik Ravnå viser (side 63) styrkes tilliten til opplysninger hvis de er skrevet ned tidlig, finnes i uavhengige kilder og i forskjellige typer fortellinger. Videre styrkes de om de

kan føres tilbake til språket Jesus snakket (aramaisk), passer godt med andre oppfatninger av Jesus og ikke minst hvis noe er direkte pinlig for tidlige kristne å hevde, som at han ble korsfestet. Dette er selvsagt ikke uangripelige kriterier. De må brukes med skjønn, noe Ravnå stort sett gjør på interessante måter, enten man deler hans ståsted eller ei.

Nå er det dessverre ikke plass til å ta opp alt Ravnå behandler, eller stadig gjenta hvor reflektert han prøver ut konklusjoner før han forkaster eller aksepterer dem. Men kort sagt viser han at det er svært sannsynlig at Jesus ikke bare har eksistert som en jødisk predikant, men kom fra Nasaret, ble døpt av døperen Johannes, fortalte lignelser, hadde disipler (selv om det kunne veksle hvem de var), hadde ord på seg for å kunne helbrede, utfordret myndighetene og ble korsfestet av romerne.

Oppstandelse. Og at mange av hans tilhengere svært tidlig hevdet at han var stått opp fra de døde.

Nå betyr ikke dette at Ravnå konkluderer med en oppstandelse. Ikke bare fordi han er ateist, men fordi han mener at det strengt tatt ikke er grunnlag for det i kildene, hvis man går dem kritisk etter i sømmene.

Jesus og Muhammed. Nettopp fordi boken på mange gode måter innbyr til diskusjon, er det fristende å se nærmere på noen av områdene der jeg stusser. Siden Ravnå er så opptatt av kildekritikk, overrasker det når han gjør lite konsistente grep – og bygger konklusjoner på dem. Et eksempel er når han sammenligner Jesus med Muhammed og

«Blant sterke sider er at Ravnå ikke bare er forbilledlig bevisst sitt utgangspunkt som ateist, men også bruker god plass til å drøfte hvor mye det kan påvirke konklusjonene.»

bl.a. hevder at omstendighetene bak Koranen og at Muhammed hadde visjoner av engelen Gabriel er «bevitnet i historiske kilder som er like pålitelige som de kristne skriftene» i NT. Ravnå bruker dette i et argument (der han også trekker frem Mormons bok og åpenbaringer av jomfru Maria) der han sier at når han leser kildene om Jesu oppstandelse med samme holdning som når han leser om Muhammeds åpenbaringer, finner han ingen grunn til å tro at Jesus etter sin død viste seg for disiplene (side 302).

Imidlertid svekker det Ravnås poeng at han ikke synes kjent med at de fleste kildene til Muhammed er fra 2-300 år etter hans tid, altså svært mye senere enn for Jesus der kildene er fra samme århundre. For syner av en oppstanden Jesus har vi en kilde fra kun få år etter korsfestelsen, slik Paulus gjengir i 1. Korinterbrev. Ravnås logikk burde altså i stedet være at det er langt større grunn til å tro på Jesu oppstandelse enn på Muhammeds visjoner.

Mirakler. At Ravnå ikke tror på oppstandelsen er likevel ikke til hinder for at han er åpen for at Jesus kan ha gjort noen av miraklene han er tillagt. Nettopp denne delen av boken er kanskje den mest historiefaglig lærerike. Etter en grundig gjennomgang virker Ravnå fornøyd både som ateist og som historiker over at helbredelsene som passer best med psykosomatiske effekter, også er de som er best belagt i kildene. Dermed kan han akseptere at Jesus helbredet f.eks. noen blinde og til og med vekket opp Jairus datter, som selvsagt ikke egentlig var død:

«De hendelsene som er best dokumentert i kildene, er også hendelser som lett lar seg

forene med en moderne naturvitenskapelig fundert virkelighetsoppfatning» (side 129). Ravnå tar da også dette som et «oppløftende tegn på at historiefaglige teknikker virker som de skal».

Sirkelargumentasjon. Samtidig bidrar dette til at han noen steder synes å argumentere i sirkel eller overse opplagte muligheter. Blant flere forhold Ravnå mener svekker troverdigheten i deler av evangeliene, er situasjoner der Jesus er alene eller ikke sammen med disiplene, som når han er før jødernes høyeste råd eller Kong Herodes. Siden dette ikke kan bygge på kilder, må det være oppdiktet.

En nærliggende mulighet for historikere uansett livssyn er at noen som var til stede fra høyesterådet, tjenere eller andre, kan ha fortalt om dette, enten de senere ble kristne eller ei. Og der Jesus var alene, kan han selv ha fortalt disiplene det, etter oppstandelsen.

Men, vent litt: etter oppstandelsen? Da har vi jo å gjøre med et virkelig mirakel? Og viser ikke Ravnå at den ikke kan ha skjedd, fordi forfatterne finner på ting de ikke kan vite noe om, som hva Jesus sa og gjorde når de ikke var der?

Men det er altså et stykke på vei å argumentere i en sirkel. Det er å forutsette det som skal bevises, mer presist at fortellingen ikke stemmer eller at Jesus ikke stod opp fra de døde.

Fanget av sin ateisme. Det er ikke bare denne type litt sviktende logikk som avdekker utfordringen med å koble forskning til livssyn. Selv om han er forbilledlig

åpen om sitt ateistiske utgangspunkt, er nok Ravnå mer farget enn han forstår. Dermed setter han opp en sterk motsetning mellom mirakler og vitenskap. Å akseptere at Jesus virkelig vekket noen opp fra de døde er en «gigantisk kollisjon mellom historiske kilder til Jesus og moderne vitenskap» (side 111). En slik forklaring er i «forhold til moderne vitenskap» i følge Ravnå da «også helt umulig» (side 117), «lager problemer for et moderne vitenskapelig verdensbilde» (side 123) og så videre. Ravnå er så ivrig etter å understreke dette poenget at han noen ganger gjentar det på samme side.

Virkelighetsforståelser. I realiteten handler imidlertid ikke dette om tro mot vitenskap, men om ulike virkelighetsforståelser. Spørsmålet er ikke om noe bryter med naturlover, men om det finnes noe mer enn natur. Hvis Gud eksisterer, og har skapt og opprettholder naturlovene, er det ikke i strid med vitenskapen å akseptere muligheten for mirakler, selv om det er i strid med ateismen. Muligens bidro nettopp troen på Gud som lovgiver bak naturen avgjørende til troen på lover i naturen – og til at naturvitenskap ble så bærekraftig i Europa. Det er ikke opplagt at ateisme er mer i samsvar med det vitenskapelige prosjekt enn teisme.

N.T. Wright. At Ravnå så sterkt kobler ateisme med «moderne vitenskap», viser et blindfelt som det er vanskelig å tenke ikke kan påvirke hans drøftelser, selv om han er nøye med å påpeke at kristne historikere som N.T. Wright (i «The Resurrection of the Son of God») er like seriøse og ordentlige som han selv:

«Wright har samme grunnleggende holdning til historiefaglig metode som jeg,

«Hvis Gud eksisterer, og har skapt og opprettholder naturlovene, er det ikke i strid med vitenskapen å akseptere muligheten for mirakler, selv om det er i strid med ateismen.»

<< han er høyst sannsynlig mer belest i kilder og forskningslitteratur enn det jeg er, og han virker oppriktig oppsatt på å komme fram til en faglig forsvarlig konklusjon. Likevel ser jeg helt klare svakheter i resonnementene hans, og jeg må gå ut fra at han ser like klare svakheter i resonnementene mine» (side 303).

Aristeas. Det viktigste eksempelet Ravnå ser av slike svakheter er når Wright hevder at det ikke fantes tro på kroppslig oppstandelse i datidens hellenistiske kultur. Ikke minst ser Ravnå «glassklare paralleller» mellom beretningen i verket «Herodots Historie» (4,14-15) om «Aristeas oppvåking til liv igjen og evangeliens historier om Jesus», mens altså Wright avviser dette og i stedet betegner Aristeas som «et spøkelse». Ravnå hevder at Herodot ikke nevner noe spøkelse og «begriper ikke hvordan Wright kan lese denne historien som han gjør. Den eneste forklaringen er at han ser den gjennom et kristent filter, hvor det som skjedde med Jesus per definisjon er unikt» (side 304).

For denne anmelderen – og forhåpentligvis ikke kun fordi jeg er kristen – er det imidlertid vanskelig ikke å se annet enn at det er Ravnå som har et filter. For forskjellene er mange. Den korte fortellingen hos Herodot minner mer om anekdote enn his-

torie. Aristeas «falt død om» i et verksted for så å forsvinne, mens en fremmed «påsto at han hadde støtt på Aristeas». Han dukket ikke opp igjen før syv år senere, skrev et dikt og forsvant. Så viste han seg igjen som det Herodot nettopp (to ganger på side 250 i den norske utgaven fra 1960) kaller fantom – altså et spøkelse – et par hundre år senere, lenge etter at noen som kjente Aristeas levde.

Vurdering. Selv om Ravnå viser stor vilje til å lese forskere som konkluderer på andre måter enn ham selv, savnes en vurdering av den brede gjennomgangen i Mike Liconas «The Resurrection of Jesus: A New Historical Approach». Siden den er av de få fagbøkene om dette på norsk hadde det også vært hyggelig om Ravnå gikk inn på argumentasjonen i «Eksisterer Gud? En drøftelse av argumenter for og imot» (Cappelen 2013) der Atle Ottesen Søvik og undertegnede skriver om Jesu oppstandelse.

Men slike svakheter er ikke til hinder for å anbefale boken. At Ravnå ikke klarer å overbevise denne anmelderen om at Jesu kun var en «mislykket profet», betyr ikke at dette er en mislykket bok. •

En helt upålitelig bok

Seloten – Historien om hvordan Jesus fra Nasaret ble Jesus Kristus

Reza Aslan, Bazar Forlag 2017

Anmeldt av Tom Arne Møllerbråten

Boken *Seloten* er en internasjonal bestselger skrevet av Reza Aslan. Han skriver i forordet at han hadde en periode i ungdommen der han var kristen, men forlot kristen tro etter hvert og er i dag muslim, uten at det siste preger boken nevneverdig. Han skriver: «I dag kan jeg med visshet si at to tiår med omfattende akademisk forskning på kristendommens opprinnelse har gjort meg til en mer oppriktig disippel av Jesus fra Nasaret enn jeg noen gang var av Jesus Kristus.» Og med det mer enn antyder han at den opprinnelige Jesus er en helt annen enn den kristne har gjort han til, også kalt Jesus Kristus.

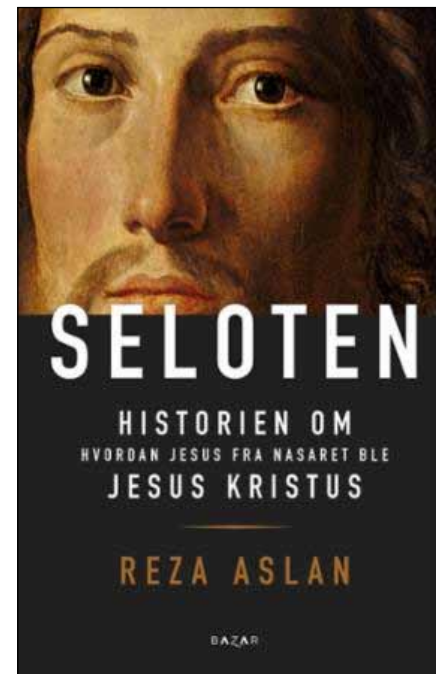
Hvis du har levd i den troen at Jesus var en fredelig og god person, har du ikke forstått hvem den historiske Jesus var, ifølge *Seloten*. Nøkkelsitatet Aslan holder frem, er dette: «Tro ikke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd.» Aslan forklarer: «Guds rike er rett og slett en oppfordring til revolusjon. Og ingen revolusjon, særlig ikke en som føres mot et imperium som har latt sine styrker herje landet Gud har gitt sitt utvalgte folk, kan være fri for vold og blodutgytelser.» Jesus var garantert ingen pasifist, hevder han. Bildet av Jesus som fredsstifter mener Aslan er «avslørt som rent oppspinn».

At han ble korsfestet av romerne, er for Aslan bare et bevis på Jesu politiske agenda. Ja vel?

Aslan er ikke den første som hevder at Jesus var en politisk revolusjonær Messias, men det er en stund siden denne tolkningen hadde særlig støtte i fagmiljøene. Mange har derfor kritisert Aslan for ikke å være særlig oppdatert på Jesus-forskningen. Boken har blitt møtt med massiv kritikk både fra jødiske og kristne anmeldere for å tegne et merkelig, ensidig og reduksjonistisk syn på historien om Palestina på denne tiden.

For meg er *Seloten* en helt upålitelig bok. Problemet er at Aslan har bestemt seg for ett bilde, bildet av den nidkjære og krigerske seloten Jesus. Alt som passer med det, og det er mildt sagt ganske lite, får betydelig vekt, mens alt som ikke passer, og det er ganske mye, blir enkelt og greit avfeid som oppspinn og tull. Som om det skulle være faglig enighet om det Aslan sier, noe det på ingen måte er. Men det får ikke leseren vite noen ting om. Leseren er overlatt til å stole på Aslans tolkning, men får ingen begrunnelser eller hjelp fra sluttnotene til å se at det er mer komplisert enn som så. Eller til å se at Aslan ikke har støtte hos ledende fagfolk i sin versjon av historien.

Seloten kan leses som en god fortelling, for han er god til å fortelle. Men det er fortsatt gode grunner til fortsatt å tro på den Jesus som holdt Bergprekenen, som snakket om en annen type Guds rike, og som var gjennomført fredelig, enn til å tro på Aslans kriger. •

#fhstoo??

Ei tidligere overgrepsutsatt jente begynner på folkehøgskole. Hun får en lærer, som, av og til humoristisk, av og til tydelig sjarmert, kommenterer jentenes utseende. Hun legger også merke til hvordan blikket hans vandrer innom rumpe og pupper, og hvordan han fordeler ekstra oppmerksomhet til de mest attraktive jentene. Hun liker ikke dette blikket. Hun vil ha en lærer som har et nøytralt og profesjonelt blikk på elevene. Hun unngår å spørre ham om hjelp, for å unngå nærkontakt. Hun ringer ikke tilsyn når han er på vakt.

Av Anne Gjerding, internatleder Molde folkehøgskole

Når elevsamtalen kommer, er det ubehagelig at han sitter for nært, at han bruker innsmigrende stemme, at han sitter bredbent, at han har for trange bukser, at han serverer smågodt, og at han vil gi henne en klem når hun går.

Hun tror ikke at det bare er hun som føler seg utrygg, og jentene i klassen sender hverandre forsiktige kommentarer og blikk som tyder på at de heller ikke liker oppførselen hans. Personalet virker som en stor, sammensveiset familie eller vennegjeng, og hun har ikke lyst til å fortelle dem at en av deres egne gjør henne så ukomfortabel at hun vurderer linjebytte eller å slutte på skolen.

«Hva skjer hvis jeg sier fra?» lurar hun. «Må alle vite det?» «Kan jeg gjøre det anonymt?» «Må jeg sitte i møte med ham?» «Får han vite at det var jeg som sa ifra?» «Kan

han miste jobben?» «Burde jeg hatt mer alvorlige eksempler før jeg sier fra at han er ekkel?»

På vår skole. Dette kunne skjedd i folkehøgskolevirkeligheten. På skolen min eller skolen din. Sårbarhet møter dumhet rett som det er her i verden. Det viser #metoo-kampanjen.

Kanskje kreves det ekstra mye av oss som arbeider på steder der elever og ansatte omgås døgnet rundt og er venner og turkamerater. Skolene har ikke bare klasserom, men soverom, bad, stue og spisebord. Folk sover i hytter, telt og snøhuler. Blir eleven sjuk ei natt, er det ikke nødvendigvis den læreren hun har mest tillit til, som er på vakt.

Kanskje kreves det ekstra mye av oss, fordi et folkehøgskolepersonale sant å si ofte er som en sammensveiset familie eller venne-

gjeng. Vi bruker hele personligheten og deler følelser, tanker, tro, erfaringer og opplevelser på jobb. Det er ikke lett å sette en tydelig strek hvor det profesjonelle slutter og det private begynner. Vi pleier å si at vi «braker hele oss» i rollene som folkehøgskoleansatte, og sier ofte at vi er veldig glad i kollegaene våre. Dersom et folkehøgskolemenneske beviselig ikke er personlig egnet til å møte de sårbare elevene, ryster det hele fellesskapet ekstra dypt, tror jeg. Og det gjør det ekstra vanskelig å varsle oss.

Maktmisbruk. Det er mye forvirring i metoo-debatten som pågår i alle medier. Alvorlighetsgraden i krenkelsene og styrkeforskjellen i maktforholdene varierer selvfølgelig voldsomt fra sak til sak, og gjør det vanskelig å favne hele problematikken i én diskusjon. Det var maktmisbruk som var utgangspunkt for kampanjen. Flere enn vi

«Det er farlig å forutsette idyll. Da blir vi tatt på senga hver gang noen utfordrer idyllen.»

ante har utnyttet den formelle eller uformelle makten sin til å leve ut egen seksuell lyst.

Selv når det virker utydelig, og en ikke snakker så åpent om det, har en folkehøgskoleansatt makt som leder og forbilde for elevene. Jeg håper og ber om at det ikke er metoo-materiale i folkehøgskolehistoria. Men enda verre er det dersom det har skjedd uten at det blir varslet.

Og sviket er dobbelt hvis ansatte har visst om saker uten å ta det videre til ledelsen, eller hvis elevene ikke vet hvordan de skal varsle.

Vi skylder de som varsler en stor takk.

De kan skape forandring, de kan skape presens, gi oss nye rutiner, åpne øynene våre og sørge for en realitetssjekk. Vi må gjøre alt vi kan for å forebygge det som kalles mer eller mindre «alvorlige» krenkelser. Alvoret er, som vi vet, subjektivt.

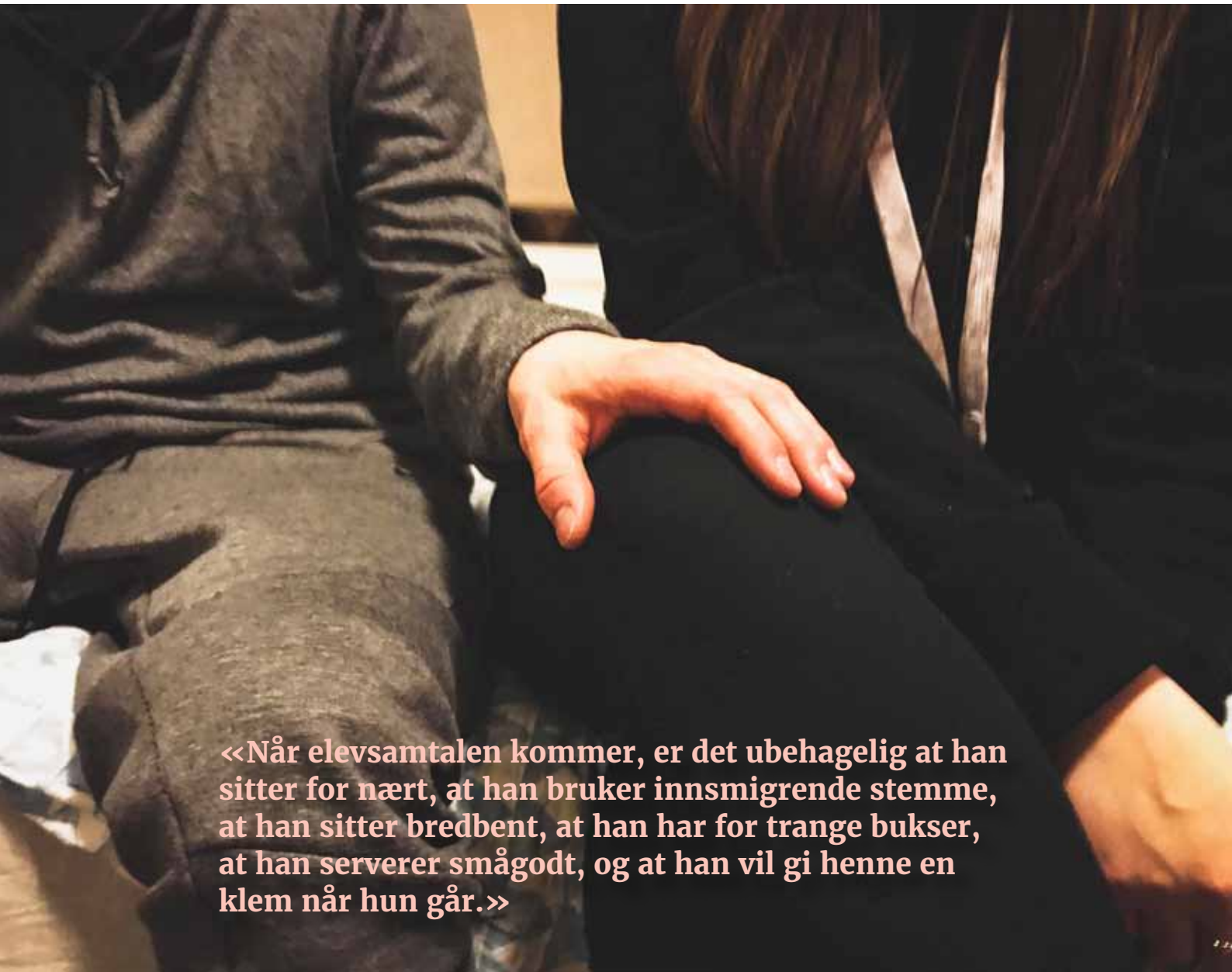
Rutiner og planer. Ut fra hva jeg hører, er vi på rett veg. Vi jobber bedre med rutiner og skriftlige beredskapsplaner enn før. Vi diskuterer praksis mer grundig, det er voksende kunnskap om psykisk helse og kontakten mellom elev og pedagog er tydeligere regulert.

Da jeg begynte i folkehøgskolen for 18

år siden, opplevde jeg kulturen som litt naiv. Jeg tolket idealet eller relasjonsmodellen for forholdet mellom ansatte og elever som et uskyldig og nesten kjønnsløst foreldre-barn forhold. Det resulterte for eksempel i at tilsynslærer kunne henge rundt på korridorene mens elevene gikk til og fra badene under kveldsstellet sitt. At vi braste inn i Luciatog til uforberedte, sovende elever. At vi hadde personlige samtaler på elevenes sengekant eller i tilsynsleiligheten nattetid. At linjefagsamtalene foregikk i en koselig sofakrok, med te, kjeks og tente lys, på tomannshånd bak ei lukket dør.

Når dette er praksis, blir det veldig

>>

«Når elevsamtalen kommer, er det ubehagelig at han sitter for nært, at han bruker innsmigrende stemme, at han sitter bredbent, at han har for trange bukser, at han serverer smågodt, og at han vil gi henne en klem når hun går.»

<< vanskelig å håndtere elever som er forelska i læreren, elever som har vært overgrepsutsatte, elever som utfordrer grensene, og lærere som er utydelige eller ukloke.

Idyll. Det er farlig å forutsette idyll. Da blir vi tatt på senga hver gang noen utfordrer idyllen. Da må vi gripe inn kun mot den som har gått over grensa. Forutsetter vi derimot lyst, fristelser, sårbarhet, grenseløs-

het, misforstått idealisme, uheldig rollefordeling osv., utvikler vi en helt annen og tryggere praksis, som gir mindre rom for tilsiktet eller utilsiktet krenking av grensene. Jeg tror heldigvis at dette er tilfelle i mye sterkere grad enn tidligere.

Jeg kom til folkehøgskolen fra en annen kultur. Fra det jeg kaller «Hjelpe og trøsteapparatet». Jeg hadde samtalegrupper i fritids-

klubber med seksualitet som tema. Jeg hadde jentegrupper i Utekontakten. Jeg jobbet med ungdom av begge kjønn som var tidligere prostituerte rusmisbrukere. Jeg jobbet i barneverninstitusjon, der kontakten mellom ungdom og ansatte er strengt regulert. Og med innvandrer gutter som slet med kjønnsrollene. Altså sammenhenger der kjønn og seksualitet blir sett på som veldig relevant.

Kort og lang veg. Jeg har til en viss grad tatt med meg det blikket inn i skolen. Og jeg mener bestemt at den korteste vegen til å sikre oss mot seksuell trakassering eller krenkelser er via forebygging og tydelig instruks.

Den lange vegen er å forsøke å oppdra et voksent menneske som ikke er egnet. Forsøke å lære ham kodene og grensene for språk, blikk, kontekst, berøring, alle de små signalene han ikke mestrer. Folkehøgskolen er ikke en egnet øvingsarena for å lære det fra bunnen av.

Hvordan forebygger vi? Hver skole har sine tradisjoner og rutiner. Vi må se på dem igjen med blikket som anerkjenner at seksualitet er relevant og at sårbarhet kan møte uforsiktighet eller dumhet. Mange av de gamle rutinene våre på Molde folkehøgskole har forsvunnet i løpet av noen år. Rammene for elevsamtalene er helt forandret. Vi demonstrerer hvordan en samtale skal foregå og forklarer hvorfor, også at det handler om at noen føler seg ubekvem på tomannshånd.

Tilsynsinstruksen er endret. Det er ikke tillatt å ha lange samtaler på natt, i tilsynsleilighet eller elevrom. Det er fokus på at seksualisert atferd er så mangt, og det er

«Kanskje kreves det ekstra mye av oss som arbeider på steder der elever og ansatte omgås døgnet rundt og er venner og turkamerater.»

helt bannlyst for ansatte, menn så vel som kvinner. Det er lenge siden personalet gikk i Luciaopptog inn på rommene. Vi har utarbeidet varslingsrutiner for elever og ansatte.

Mellom elever. Men hva med trakassering mellom elevene? Det er slutt for de gamle jente- og guttefloene. Jeg er åpen for å overbevises om det motsatte, men jeg tror ikke at de kommer tilbake hos oss. Den sosiale gevinsten av blandede internat er for stor. Bekymringen kan dukke opp hos meg av og til. For muligheten til å spre snikfilmene bilder fra dusjen, for eksempel. For at det er vanskelig å si nei til sex når det er så praktisk enkelt. Men det er ikke romfordelingen som bekymrer meg mest. Jeg har eksempler på hvordan elevene støtter hverandre dersom noen på korridoren får uønsket seksuell oppmerksomhet fra en medelev. Og at det er godt å ha venner av begge kjønn rundt seg når det skjer. De passer på hverandre og de varsler til oss ansatte.

Men i hvilke situasjoner er de ubeskyttet og lar være å varsle? Når de er i en situasjon som de ikke vil at vi skal kjenne til. Når den som krenker dem, har noe «på» dem, som ingen må vite, og slik sett er i en maktposisjon. Særlig hvis de har drukket og ikke har permisjon. De vil helst ikke snakke med oss om uønsket seksuell oppmerksomhet ute på «byen» eller etter at de har sneket seg tilbake inn på internatet. De vil ikke «bli tatt» for regelbrudd, og tåler krenkelsen foran skammen. Det hender at jeg får vite om det lenge etterpå. Jeg forsøker å gjøre dem bevisst risikoen de tar på forhånd, men det ligger i sakens natur at det er begrenset hva vi ellers kan gjøre. Det kan også skje at de ikke

vil snakke om uønsket oppmerksomhet fra romkameraten, fordi de ikke vil «oute» den andre eller si noe om sin egen legning.

Ikke naive. Skolens regler forbyr seksuell trakassering. Avhengig av alvorlighetsgrad, kan det føre til advarsler, bortvisning eller tap av skoleplass. Det er heldigvis uhyre sjelden at noen bryter den regelen. Men det er ingen sovende eller unødvendig regel. Vi må vite at det kan skje. Vi er ikke naive. Vi vet at seksualitet, sårbarhet og grenseløshet er veldig relevant på en internatskole. Vi tør å snakke om det på en direkte og ordentlig måte.

Det skal være unødvendig å spørre slik som jenta i det tenkte eksempelet mitt, om hva hun skal gjøre og hvordan hun vil bli tatt vare på hvis hun sier fra. Vi har de modige #metoo-varslerne å takke for at mange institusjoner og organisasjoner går gjennom varslingsrutinene sine for tida og spør seg sjøl om de er klare for å håndtere slike saker på en god måte. Og ikke minst om de kan forebygge at det blir et videre problem. Jeg håper at det også gjelder for Rørsla, altså folkehøgskolen! •

Ein folkehøgskulemann går i land...

Tre tomme hyller, nesten strøken pult og kasser på golvet – Odd Arild Netland har berre eit par dagar igjen av eit heilt liv i folkehøgskulen si teneste. Dei siste 22 åra som leiar i Folkehøgskolerådet.

Av Eleni Maria Stene, tidlegare informasjonskonsulent/journalist i IKF, tekst og foto

Odd Arild er klar for resten av livet... Kanskje blir han vaktmeister i Stavern!

Odd Arild smiler, men kanskje er det eit drag av vemod der også. For det er ikkje berre, berre å bli pensjonist når ein er van med å ha mange ballar i lufta, aktiv møteverksemd og moglegheita til å påverke så vel politikarar som rørsle...

Kall. – Å arbeide i folkehøgskulen har vore ein livsstil, nærmast som eit kall. Eg fekk sjølv så mykje som elev, likte måten vi var saman på og heile konseptet med å bu på skulen. Barn, ungdomar og familiar var saman i eit flott, trygt og godt miljø. Så fekk eg lyst å gje noko tilbake, seier leiaren i Folkehøgskolerådet.

Odd Arild vaks opp med foreldre som engasjerte seg i dugnadsarbeid ved Lundheim folkehøgskole. Sjølv tok han eit år på Hurdal Verk folkehøgskole i 1970-71. Fem år seinare byrja han som lærar same plass, sidan vart han inspektør og konstituert rektor i halvanna år. Vidare gjekk vegen til Stavern der han tok over rektorjobben til Tormod Hægeland.

Det vart også tid til lokallagsarbeid og

engasjement i NKF's pedagogiske nemnd og Høgskolenemda. I 1994 vart han valt inn i NKF's styre og vidare som representant i Folkehøgskolerådet. Der jobba den engasjerte folkehøgskulearbeidaren også som friviljug sekretær ein periode.

– I 1996 vart det oppretta 100 prosent stilling som dagleg leiar/sekretær i Folkehøgskolerådet. Eg vart oppfordra til å søkje og var så heldig å få jobben, fortel han. Det har han ikkje angra på.

– Arbeidet i Folkehøgskolerådet har vore kjekt og fritt arbeid med mange gode opplevingar, seier han medan ei strime av sol skin på skrivepulten som no nesten er tom.

Stort handlingsrom, samarbeidet med rektorane og moglegheitene for politisk påverknad og samarbeid har vore viktige motivasjonsfaktorar.

Balansekunst. Med oppvekst og bakgrunn i den kristne folkehøgskulegreina var Odd Arild særskild bevisst på at arbeidet

ikkje skulle få ei slagside, men balanserast mellom begge dei to folkehøgskulegreinene.

– Eg valde difor bevisst at eg skulle ha kontoret i Karl Johans gate, der det frilynte folkehøgskolekontoret haldt til.

På slutten av 2000-talet vart det samlokalisering i Øvre Vollgate for IKF/NKF og IF/FHF. Odd Arild kom endå nærmare Stortinget og fekk ei sentral kontor plass, der det var kort veg til dei fleste i sekretariata. Det gode samarbeidet med begge greinene har vore ein viktig faktor til at han har blitt verande.

Temperatur og poengsiger. – Det har vore gøy å drive politisk arbeid og å styrke folkehøgskulen sin status. Å treffe politikarar og jobbe med påverking har vore svært interessant. Politikarane har vore både hyggelege og profesjonelle, og det har vore spanande å jobbe opp mot departement, direktorat og utdanningssekretariatet.

Den største politiske suksessen kom allereie i starten av tida som leiar av Folkehøgskolerådet i 1996/97.

I 1996 la regjeringa fram ei Stortingsmelding som ikkje var så folkehøgskulevenleg. Odd Arild og einskilde folkehøgskular jobba aktivt med opposisjonen. Særleg skulle samarbeidet med politikarane John Lilletun i Krf og Jørgen Holthe i Sp vise seg å gi resultat, men ikkje utan kamp. Marit Nybakk i Ap fekk etter kvart nok av den aktive lobbyisten frå folkehøgskulerørsla og sa tydeleg frå at nok var nok!

– Resultatet av den politiske prosessen vart klart fleirtal i Stortinget for å gje folkehøgskuleelevar tre konkurransepoeng og utvida stipend på lik linje med andre studentar. Dette heva også statusen til folkehøgskulen betrakteleg, og elevtalet gjekk opp heile 33 prosent frå eit år til eit anna, fortel Odd Arild.

Det høyrer også med i historia at den tidlegare, ganske sinte Ap-politikaren ved fleire høve seinare trakk fram Folkehøgskulerådets engasjement og framgangsmåte, som eit av dei beste eksempla ho hadde sett på korleis ein organisasjon skal gå fram for å påverke folkevalde!

Arbeid i endring. Den avtroppande leiararen ser både bakover og framover i tid. Engasjementet er tydeleg til stades sjølv han

Etter 22 år som leiar i Folkehøgskolerådet pakkar Odd Arild Netland ned. No blir det meir tid både til barnebarn, golf og ski.

nesten er pensjonist.

– Det politiske arbeidet har endra seg litt desse vel 20 åra. Politikarane har erfart at vi er både ærlege og edruelige i argumentasjonen. Vi spring ikkje ned korridorane på Stortinget lenger. No går meir på SMS og nett, og ein må ha invitasjon for å kome inn. Det at vi er ein

forholdsvis liten organisasjon gjer oss samstundes lettare å forhalda seg til og akseptere. Ein viktig forskjell dei siste åra er også at vi har hatt fleire mindretalsregjeringar. Det betyr at ein må jobbe meir opp mot Stortinget og tilpasse budskapet til dei ulike, politiske partia. Ein må vite kven ein skal snakke med, >>

<< vite korleis dei tenkjer, halde tidsfristar, kjenne prosessane og det politiske spelet...

– Har du nokon gong vore på nippen til å gje opp?

– Nei, aldri! kjem det kontant og med eit skarpt blikk i augo.

Folkehøgskuletreet. Han er også oppteken av at dei to greinene på folkehøgskuletreet står samla, og at arbeidet kan effektiviserast.

– Vi har to greiner på det same treet, den frilynte og den kristne. Her er det rom for både å styrkje greinene og tenkje meir heilskapleg. Fem ulike organisjonar innanfor eit folkehøgskuleslag kan vere unødvendig krunglete og ineffektivt, synes Odd Arild.

Dei siste åra har folkehøgskulane hatt rekordstore elevtal. Dette har fleire årsaker, seier leiaren i Folkehøgskolerådet.

– Folkehøgskulane er relevante og jobbar godt. Samstundes blir det gjort ein god informasjonsjobb. Forslaga om kutt i statsbudsjetta har også gitt meir fokus på folkehøgskulane. Så utfordrar vi også det einsidige fokuset på teori, testing og karakterar som kjenneteiknar norsk skule i dag. Kunnskap gjennom opplevingar og fellesskap er noko av det viktigaste skuleslaget byr på, trur han.

Ski, song, golf og bøker... Ein av dei tinga Odd Arild vil sakne framover er telefonane frå økonomirådgjevaren i NKF/IKF.

– Ein biltur utan ein telefon frå Johan Smit blir nok litt einsamt, seier han og ler.

Samstundes gler han seg til meir fritid og det gjer kona også. Å ha ein mann som har budd i Oslo tre dagar i veka er ikkje alltid like lett.

No blir det meir fritid som kan brukast til å lære barnebarn å stå på ski, spele meir golf, syngje i kor eller lese fleire bøker. På nattbordet ligg mellom anna dei siste bøkene av Edvard Hoem. Slektsforteljingane om Eilert Knudson som dreg til Amerika, og syskena som blir att på Nordvestlandet fascinerer også ein folkehøgskulemann. Kanskje er det fordi noko av dei grunnleggjande verdiane i forteljingane og i den kristne folkehøgskulen

Odd Arild har opna mang ein port for folkehøgskulerørsla. Den største politiske sigeren kom allereie 96/97 då folkehøgskuleelevar fekk tre konkurransepoeng og utvida stipend på linje med andre studentar.

er dei same – tradisjonar og menneskeverd, Guds eksistens i tilværet og betydninga av å stå saman. For verdien av vi-kjensla er noko folkehøgskulemannen er særskild opptatt av.

Verdiar. – Dei verdiane som blir viktige for folkehøgskulen framover er også dei verdiane samfunnet vårt er bygd på. Det vil seie å utvikle fellesskap der ein set vi-et framfor egoet. Det å elske sin neste som seg sjølv, gje plass til alle, og at alle får vere den dei er. Det handlar om å verdsetje både enkeltindividet og fellesskapet

og skape varme samfunn der ein kan dele gleder og sorger, seier Odd Arild engasjert.

Så har han også ein heilt eigen draum for framtida.

– Eg har lyst å jobbe litt som vaktmeister – snekre litt, skape noko, reparere litt og finne praktiske løysingar, avsluttar han med eit lunt smil.

Og kanskje er det ikkje så langt frå korridorane på Stortinget til vaktmeisteroppgåver – for det handlar vel om å finne gode løysingar til felles beste... •

Foto: Fredrik Arff

Andreas Hoff

Karrieren startet med brudd i kneet – og folkehøgskole

At Andreas Hoff i dag står på scenen i store musikaloppsetninger, skyldes først og fremst et brudd i kneet, et dårlig råd – og et folkehøgskoleår som ga han smaken på musikk.

Av Marit Asheim, journalist og informasjonsrådgiver i IKF

Siden september har Andreas Hoff stått på scenen på Folketeateret flere kvelder i uka, i rollen som Enjolas i «Les Misérables». Når siste forestilling spilles 18. mars har det vært utsolgt hver eneste kveld. Nesten 110 ganger.

– Man får tenning og energi av så mye mennesker. Det er litt uvirkelig at 1400 har

sett forestillingen hver kveld, smiler han, og innrømmer at det går mye i ingefær og te om dagen. Sliten blir man av så mange forestillinger, men ikke lei. Anmeldelsene er strålende, og for Andreas går det slag i slag fremover. Til høsten blir han å se i «The Phantom of the Opera» på samme scene, når musikalen for første gang settes opp på norsk.

Lærer Bodil og Andreas.

«Rektor fikk ham derimot på andre tanker, og overtalte han til å starte på musikklinja i stedet.»

– Det blir utrolig morsomt, sier Andreas, som gleder seg til å være en del av ensemblet.

Stor tilfeldighet. Veien til scenen derimot var alt annet enn planlagt. Etter videregående var han usikker på hva han ville videre. Han hadde gått mediefag, og vurderte journalistikk. Først ville han bare gjøre noe helt annet! En kompis hadde gått på Hurdal Verk folkehøgskole året før, og anbefalte det videre. Andreas elsket sport, og tenkte at et år på linja idrett/ball måtte være perfekt. Sommeren 2006 var han mer enn klar for å starte folkehøgskoleåret, det var bare et hinder på veien.

– Dette er vel noe man kan kalle tilfeldigheter i livet. I løpet av sommeren begynte jeg nemlig å spille fotball for et 6. divisjonslag hjemme i Porsgrunn, og allerede på første trening skadet jeg meg, forteller Andreas.

Det viste seg at han hadde brukket kneet, og folkehøgskoleåret hang i en tynn tråd.

– Det var helt krise. Kneet ble ikke bra,

og jeg kunne verken trene eller spille ball. Hva skulle jeg gjøre da? sier han.

Fortvilet ringte han skolen for å si fra seg plassen. Rektor fikk ham derimot på andre tanker, og overtalte han til å starte på musikklinja i stedet. Dit kunne han komme med ødelagt kne.

– Jeg tror jenteandelen på skolen var ganske høy det året, og de ville nok beholde de guttene som hadde søkt. For meg var det også greit. Jeg ville jo gå på folkehøgskole, og jeg hadde både sunget i kor og spilt i band tidligere, forteller Andreas.

Noter og begravelser. Dermed ble han én av ni musikkelever i klassen til Bodil Lotterud. Selv hadde han aldri tenkt tanken om å satse på musikk, og folkehøgskoleåret ga han det aller første møtet med noter. Han forelsket seg i pianospill, og kunne gjerne sitte langt utover kveldene og øve for seg selv.

– På konserter og møter vi sang på fikk jeg fort en solistrolle. Jeg visste vel at jeg

kunne synge ganske greit, men her fikk jeg muligheten til å prøve meg. Gradvis skjønte jeg kanskje mer og mer at jeg hadde en musikkdrøm i meg, forteller Andreas.

Han beskriver det på samme måte som når små fotballgutter ser for seg et liv som proffspiller for Real Madrid eller Manchester United. En drøm, noe de aller færreste får til.

Spesielt en kveld på folkehøgskolen har satt spor. Andreas sitter i skolens turnébil sammen med lærer Bodil. De er tilbake på skolen etter å ha holdt konsert et sted, og de andre elevene har gått inn. Forsiktig sier han høyt at han kunne tenke seg å gjøre dette mer, kanskje jobbe med musikk.

– Du skal få et dårlig råd av meg: Begynn å synge i begravelser. For de pengene du tjener skal du ta sangtimer, sier Bodil.

Råd blir til operasanger. Folkehøgskoleåret rundes av, og Andreas tenker ikke så mye mer på rådet. Han drar til Oslo for å

«Jeg visste det ikke da, men folkehøgskoleåret mitt ble virkelig starten på noe for meg.»

ta noen fag, men opplever en personlig krise og flytter ganske fort hjem igjen til Porsgrunn. Når ting blir lysere, kommer han på rådet han fikk av Bodil. Selv om han ikke begynner å synge i begravelser, kan han kanskje ta sangtimer? Som tenkt så gjort. Hos operasanger Anders Vangen går han i halvannet år, i godt selskap av blant annet brødrene Emil og Didrik Solli-Tangen.

– Jeg visste det ikke da, men folkehøgskoleåret mitt ble virkelig starten på noe for meg. Det var det som gjorde at jeg turte å ta steget, sier Andreas.

Han kommer inn på Barratt Due musikk-institutt, og etter en bachelor i sang går han videre til Operahøgskolen. Parallelt jobber han selv med musikalrepertoar, og som ferdig-utdannet er det denne sjangeren som frister mest. Her får han bruke seg selv mer som skuespiller.

– Samtalen min med Bodil var nok noe man kan kalle et livsdefinerende øyeblikk. Et aldri så dårlig råd kan vise seg å få effekt, smiler Andreas.

Stort var det derfor da Bodil og flere andre ansatte på Hurdal Verk folkehøgskole i høst kom til Folketeateret for å se Andreas på scenen. Etter forestilling ble klemmene mange – og lange.

– Det var veldig spesielt å se dem igjen alle sammen, og stort at de kom for å se på meg. Jeg ble både stolt og rørt, sier Andreas. Sterkest var samtalen med Bodil etterpå.

– Jeg fortalte henne at hadde det ikke vært for henne, så hadde jeg aldri stått her, sier han. Det ble et sterkt øyeblikk for både lærer og elev.

Folkehøgskole passer for alle. – Jeg opplevde å få bruke folkehøgskoleåret mitt akkurat som jeg ville, selv om det ble alt annet enn det jeg hadde sett for meg, sier Andreas. Så fort kneskaden kom seg, var han med og spilte fotball så ofte han hadde lyst.

– Selv om man velger én linje, er man på

ingen måte låst til å holde på med bare det. Noe av det fineste med folkehøgskolen er nettopp muligheten til å kunne kombinere ulike interesser hvis du har lyst, sier han.

Det Andreas grudde seg mest til før skolestart, var å skulle dele rom med noen andre. Han kom likevel frem til at det måtte være en del av greia hvis han først skulle gå på folkehøgskole. Romkameraten viste seg å være en hiphoper fra Minnesota.

– Vi var kanskje så forskjellige som det går an å være, men likevel så funket det veldig bra. Vi hadde det helt topp sammen, forklarer han, og angret ikke et sekund på at han valgte dobbeltrom.

Ut av komfortsonen. – Noe av det sunneste du kan gjøre er å tre ut av den komfortsonen tror jeg. Skal du studere senere, er det

stor sannsynlighet for at du ender opp i et eller annet kollektiv. Da er det en stor fordel å ha testet det ut på folkehøgskole, sier Andreas.

Skal han beskrive folkehøgskoleåret sitt ender det fort opp i klisjeer, uansett hvor mye han prøver å unngå nettopp det.

– Man utvikler seg mye som menneske et slikt år, lærer mye om seg selv og blir mer voksen. Det er en klisje, og jeg vet det, men det er virkelig sant, sier han. Og fortsetter:

– Til 18-åringen som lurte på hvorfor han skal utvikle seg som menneske har jeg bare en ting å si: Om ti år kommer du til å forstå hva jeg mente, og da vil du si akkurat det samme, smiler Andreas.

– Jeg fikk bruke meg selv på alle måter på folkehøgskolen, på både godt og vondt. Har du aldri vært utenfor komfortsonen, vet du heller ikke hva det er. Det anbefales! •

«Har du aldri vært utenfor komfortsonen, vet du heller ikke hva det er.»

Stort var det derfor da Bodil og flere andre ansatte på Hurdal Verk folkehøgskole i høst kom til Folketeateret for å se Andreas på scenen. Etter forestilling ble klemmene mange – og lange.

Surdeigsaktivisme

Av **Stian Kilde Aarebrot**, prest, forfatter og daglig leder i Etter Kristus – nettverk for kristen trospraksis

Det begynte med en radiodebatt i 1979. I det ene hjørnet: Pastor Wade Watts, 60 år, leder av borgerrettsbevegelsen i Oklahoma og nær venn av Martin Luther King. I det andre: Fribryter og «Second Imperial Wizard» i Ku Klux Klan, den 20-årige Johnny Lee Clary. I forkant av radiodebatten gikk Wade Watts bort til Johnny Lee Clary og rakk fram hånda. «Hei Johnny. Hyggelig å møte deg. Jeg vil bare si at jeg elsker deg og Jesus elsker deg og.» På instinkt rakk også Johnny fram hånda, før han rykket den til seg, som om han skulle ha brent seg. «Slapp av, Johnny, det er ikke smittsomt», sa Pastor Watts. Johnny svarte med å skjelle ham ut etter alle fotnoter, før Watts repliserte: «Gud velsigne deg, Johnny! Du kan ikke gjøre noe for å få meg til å hate deg. Jeg elsker deg og kommer til å be for deg.»

Brennende kors. I etterkant av radiodebatten dro Clary og klanen flere ganger til huset til Watts og familien flere ganger. De kalte han opp, dumpet søppel på plenen deres, dukket opp iført kapper og masker. Pastor Watts svarte alltid med humor: «Det er ikke Halloween nå. Jeg har ikke noe godteri til dere. Sorry.» Så brant de kors foran huset: «Trenger dere pølser og marshmallows?» En gang ringte Johnny og truet pastoren på livet, med forvrengt stemme: «Er det deg, Johnny! Kjære Gud, tilgi Johnny for å være så dum. Han mener det ikke.»

En annen gang trampet 30 klans-folk inn på restauranten, der Watts satt for seg selv og skulle til å spise hel-grillet kylling. Johnny lente seg over Pastor Watts: «Denne restauranten er for hvite. Vi vil ikke ha deg her. Jeg skal gi deg et løfte her og nå. Det du gjør med

den kyllingen, kommer vi til å gjøre med deg. Så tenk deg nøye om før du rører den.» Watts tenkte seg nøye om, før han plukket opp kyllingen. Og kysset den. Hele restauranten begynner å le, inkludert flere av Johnnys klans-undersotter, som alle fikk strenge reprimander utenfor restauranten.

Kristen. Det hele toppet seg da Johnny og noen andre tente på pastorens kirke. Branen ble heldigvis slokket. Pastor Watts malte i stykker motstanderen sin med godhet. Wades vesen knakk Johnny, som i 1990 ble en kristen. Snart begynte Clary og Watts å forkynne *sammen*, og i 2009 ble Johnny, tidligere Second Imperial Wizard i Ku Klux Klan, ordinert til pastortjeneste i den afro-amerikanske menigheten St. Stephen's Cathedral i San Diego. Clary døde av et hjerteinfarkt i 2014.

Irrelevant kirke. «Hvis kirken ikke klarer å gripe sitt profetiske engasjement, vil den ende opp som en irrelevant sosial klubb uten moralsk og åndelig autoritet», sa Martin Luther King. «Hvis ikke kirken aktivt tar del i kampen for fred, og for økonomisk og rasemessig rettferdighet, vil den miste millioners lojalitet og mennesker overalt vil si at kirken ikke lenger har noen funksjon. Men hvis kirken vil frigjøre seg fra stillstandens åk, og ta til bake sin historiske oppgave, og vil tale og handle frykt-løst og insisterende om rettferdighet og fred, vil den vekke menneskets forestilling og tenne sjeler, og fylle dem med en brennende og ivrig kjærlighet for sannhet, rettferdighet og fred. Folk fra fjern og nær vil kjenne menigheten som et fantastisk kjærlighets-

fellesskap som gir lys og brød til ensomme vandrere i natten».

Guds rike. Dette er surdeigen Jesus sammenligner Guds rike med. Surdeig brukes for å få en deig til å heve uten å tilsette gjær. Man blander litt surdeig inn i en ny deig, og ganske raskt er hele deigen infisert og begynner å heve. Når du først har lagd en surdeig, om du steller pent med den og gir den den maten den trenger for ikke å dø, kan du bruke den om igjen og om igjen resten av livet. Enkelte surdeiger som brukes på fancy bakerier i dag, ble påbegynt på Napoleons tid. Guds rike, Kirken, de kristne, er surdeig, sier Jesus. Vi er motstandsdyktige bakterier og verden har blitt infisert.

«Elsk deres fiender», sa Jesus. «Velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere». (Matt 5,44) I Romerbrevet siterer Paulus Ordspråkene: «Er din fiende sulten, så la ham få mat, er han tørst, så gi ham vann. Da samler du glødende kull på hans hode, og Herren vil lønne deg for det». Så legger Paulus til: «Overvinn det onde med det gode!» Ikke slik slag blir vunnet, men ved at det gode sniker seg inn bakveien og uskadeliggjør fienden. Vanndråpen huler ikke ut steinen med kraft, men ved å falle på den ofte, skrev den romerske poeten Ovid.

Tålmodighet. Idretten har uttrykket «Å male i stykker motstanderen». Gjennom tålmodig og kalkulerende innsats, uten særlige tempo-endringer eller sluttspurt-er, tvinger man motstanderen i kne over tid. Det er lite spektakulært, og til tider svært kjedelig å se på, men du verden hvor effektivt! •

«Guds rike, Kirken, de kristne, er surdeig, sier Jesus. Vi er motstandsdyktige bakterier og verden har blitt infisert.»

Manus til morgensamling

I hvert nummer av *steg* vil en skole presentere en til to morgensamlinger. I dette nummer er det Hedmarktoppen Folkehøyskole ved lærer **Gunnleik Hofstad** som gir oss sine manus.

Morgensamling 1

As we forgive our debtors

Tilgivelse er en kjerneverdi i Bibelen – å bekjenne synd og motta tilgivelse. Samtidig forventer Gud at vi tilgir hverandre slik som han har tilgitt oss. Vi er tilgitt vår skyld, så vi skylder å tilgi.

Jesus lærer oss å be «tilgi oss vår skyld, slik vi også tilgir våre skyldnere.»

Jeg har alltid tenkt at dette handler om akkurat det jeg nevnte ovenfor, om å be om tilgivelse og om å tilgi. Men for en stund siden ble jeg oppmerksom på hvordan denne bønnen lyder på engelsk – «forgive us our debts, as we forgive our debtors.»

Dette er et annerledes språk. Dette er økonomispråk, regnskapsførerspråk! Ordene *debt* og *debtors* kan oversettes gjeld og debitor, ord som er flittig i bruk hos enhver norsk økonom. Betyr det kanskje mer enn å tilgi dem som har gjort noe galt mot oss? Kan det bety at vi skal ettergi gjeld?

Jeg tenker ikke på økonomisk gjeld, men at dette er mer enn bare å tilgi når noen har krenket oss. Det handler om at jeg ikke *fører regnskap* over noe som helst som jeg oppfatter som negativt.

Det er kanskje nerdete, men jeg må innrømme at jeg liker regneark. La oss si at jeg har et regneark med ditt navn på. Hver gang jeg har en positiv opplevelse med deg, setter jeg inn et positivt tall i regnearket. Kanskje du hjelper meg med noe eller kanskje jeg bare liker noe ved deg. Du får en *positiv saldo* i mitt regnskap. Når du derimot gjør noe negativt, ikke nødvendigvis noe som er *galt*, men du er bare ikke akkurat slik jeg synes du burde være ... ja, da får du et *negativt tall* i regnearket, en gjeld.

Du har ikke gjort noe som du trenger å be om tilgivelse for. Du har bare vært deg selv ... Mange ganger samler vi negative tall om folk bare fordi det er noe vi misliker eller som irriterer oss. Dette blir da en gjeld som vi holder mot denne personen. Når summen av denne gjelden blir større enn de positive innskuddene, vil vi ende opp med å konstant mislike en annen person. Vi vil ha noe mot dem selv om de ikke har gjort noe galt mot oss.

Tenk om det å tilgi våre skyldnere også handler om å slette all slik gjeld i regnskapene våre! Dersom jeg bare tar vare på de positive tallene, vil alle mennesker ha en positiv sluttlinje i mine regneark.

Tenk hvor deilig det hadde vært å være menneske om vi alle klarte å se hverandre på den måten! •

Morgensamling 2

Visdom fra en 7-åring

Det var en av de første dagene i desember og jeg skulle følge min 7 år gamle datter til en drill-øvelse på skolen. Klokka nærmet seg fem på ettermiddagen og det var svart som natta. Snarveien vår til skolen er en gammel traktorvei som slynger seg over noen jorder og gjennom et par små skogholt, så Linnea og jeg bestemte oss for å ta med en lommelykt.

Den første snøen hadde kommet tidligere den dagen og nå lå det noen centimeter med myk nysnø på bakken. For en helnorsk pappa var dette bare en helt normal vinterkveld, men for en liten jente som hadde bodd nesten hele livet i Australia var det så mye mer enn det. Det var noe nytt og utforsket. Det var et magisk teppe som omskapte hele landskapet. Det som bare dagen før hadde vært grått og trist var nå hvitt og vakkert. Linnea var selvsagt lommelyktsjef og fant raskt ut hvor spennende det var å lyse rundt seg på alt det hvitkledd. Hun lot seg fascinere av «diamantene» i snøen som blinket i lyset fra lykta. Hun gledet seg over å rette strålen mot de snødekte stråene i veikanten og lot seg begeistre av alle de rare skyggene de kastet på jorden bakover.

Det er klart at slik fascinasjon tok tid, og det at vi faktisk skulle rekke noe var ikke lenger så viktig ... for én av oss.

Den andre derimot, nemlig den litt dumme pappaen, var bare opptatt av at øvelsen begynte om noen få minutter. Pliktoppfyllende som jeg var, begynte jeg å mase på den lille drillpiken. Nå måtte vi forte oss litt, ellers kom vi for sent!

Men så tror jeg kanskje det var Gud sjøl som «pirket» meg litt på skulderen og ba meg slappe av litt. Han åpnet øynene mine for det vakre i dette øyeblikket. Dette var en unik første-vinterdag-opplevelse, far-og-datter-kvalitetstid, og så mye viktigere enn *alt* annet akkurat da ... Akkurat nå var det riktig tidspunkt å faktisk ikke være så pliktoppfyllende! Uten å si et eneste ord hadde min vise lille syvåring lært meg å verdsette øyeblikket, at livet handler ofte mer om reisen og ikke nødvendigvis så mye om destinasjonen.

Vi kom 10 minutter for seint til øvelsen ... men denne gangen var det verdt det! •

Slik gjør vi!

Et godt tips fra en skole:
**SUNNMØRE
FOLKEHØGSKULE**

Tipset: «Aktiv Stipp»

Av Øystein Vegge, inspektør

Stipendiatane er handplukka for å skape god stemning. Det kan gjerast på mange måtar.

På Sunnmøre Folkehøgskule har vi 12 stipendiatar. Kvar dag gjennom heile skuleåret har ein av dei eit særskilt ansvar for å skape liv og røre. For to år sidan var namnet på denne rulleringsordninga «BOA-stipp» (BOA er forkortelsen på ei tilrettelagt klasse for 6-8 elevar). I dag heiter ordninga «Aktiv Stipp».

Hensikta med «Aktiv Stipp» er å gje elevane i BOA-klassa eit sosialt tilbud på ettermiddagstid. Mange av elevene kjem frå ein kvardag i heimekommuna med lite kontakt med jamgamle. Der «BOA-stippen» tidligare laga eigne opplegg for elevane i klassa, jobbar no «Aktiv Stipp» med å samle heile elevflokket i fellesareala. Stipendiatane legg opp til at «Aktiv Stipp» alltid skal være tilpassa

BOA-elevane, at ordninga skal vere lettvinnt å organisere, at den er variert, og at den skal vere gratis. Varigheita er fra en halv til to timar, og oppmøtet varierer frå 5-40 elevar.

Innhaldet kan vere formingsaktivitetar, brettspel, lek, frisbee-golf, bingo, karaoke, strikking, utekino, dans, tur på butikken og mykje, mykje meir. Kvar stipendiat har sjølve friheit til å velje aktivitet. Sånt blir det god stemning av. Og sånn bidreg stipendiatane til at elevane på tilrettelagt linje får sosiale møtepunkt på fritida saman med resten av elevflokket. •

Har din skole tips til neste nummer?

Send en mail til redaktøren, tom.arne@sagavoll.no

Folkehøgskolelivet
sett fra Botn

Av Robert Botn, lærer på Ålesund Folkehøgskole

Mening

Stille time, mandag, 12:06
«ENDELIG EN MENTAL LUFTE-TUR», lyder den generelle tilbakemeldingen fra elevene. Og Einar forstår godt at det kan gjøre seg med en «stille time» i en hektisk folkehøgskolehverdag. Fortifem minutter hvor de får gruble, notere, gjøre seg opp egne meninger om de store spørsmålene. Og dagens tema er stort: Mening.

Einar deler ut et sitat av C.S. Lewis, som grunnlag for refleksjonen: «Look for yourself, and you will find in the long run only hatred, loneliness, despair, rage, ruin, and decay. But look for Christ, and you will find Him, and with Him everything else thrown in. I believe in Christianity as I believe that the sun has risen: not only because I see it, but because by it I see everything else.»

Igjen er det Birte og Tormod som tar fatt på oppgaven med størst iver. Hun med tegneblokk og kullblyanter, han med notatbok og penn. Godt i gang før Einar rekker å avslutte introduksjonen. Når resten av gruppa først finner roen, har Tormod

allerede skrevet to avsnitt. Birte har allerede skissert opp omrisset av ei jente på vei mot en tettvokst skog.

Rom 143, mandag, 14:11
TANKEN SLÅR BRÅTT NED i Tormod: *I likhet med en bie som ramler ned i en krukke med lønnesirup og for hvert vingetak, hver paniske kravlebevegelse synker lenger og lenger ned i det klebrige, kan jeg like gjerne bare gi opp.* Det er ikke slik at åpenbaringen på noen som helst måte blir forløst i ord eller tankebilder. Ingenting slikt. Ikke nå. Men det er selvet hans, skal han snart forstå; denne udefinerbare størrelsen, det er den som forstår. Tar dette inn over seg. Og mang en natt i tiden fremover skal det drive ham fra forstanden. Dette mørket som så momentant dukket opp og insisterte på å få flytte inn.

Noen minutter senere vekkes han av solens varme stråler. Han åpner øynene og blir blendet av det hvite lyset og drar dyna over hodet. Der blir han liggende med øynene luk-

ket, og observere det røde avtrykket solskinnet har etterlatt på baksiden av øyelokkene. Febrilsk forsøker han å samle trådene i det han grublet på under «Stille time». Eller kanskje er disse betraktningene kun fragmenter av ord og følelser fra oppvåkningens flyktige tankespinn? *Klærne, håret, brillene, bøkene, politikken; ikke annet enn falske påstander om hvem jeg er. Slik en tatovering er det, slik et stamsted er det, en favorittfilm, en spesialrett, øreringer, hårfarge. Falske i den forstand at han, i likhet med alle andre som noensinne har forsøkt å projisere selvet, likesom på et lerret, for å vise det frem for verden, ikke kan gi noen mer korrekt fremstilling av selvet enn en ettåring kan tegne en hest anatomisk korrekt. For slik Guds ansikt er skjult for mennesket, er selvet skjult for bevisstheten. Kun med bistand fra blindt raseri, angst eller galskap, kan selvet nå opp til overflaten. Bryte igjennom og blottstille hvem/hva som egentlig skjuler seg der inne. Ikke på noen annen måte, tenker han og setter seg opp. Han plasserer føttene på det kjølige furugulvet og åpner den lille, svarte* >>

Det er ikke slik at åpenbaringen på noen som helst måte blir forløst i ord eller tankebilder. Ingenting slikt. Ikke nå.

<< notatboka han alltid legger på nattbordet før han slukker lyset for natten.

Han noterer ned tankene, skriver: *I beste fall er alt dette; eneboligene, bilene, hobbyene, meningene, karrierene, karakterene, matpakene, kjæledyrene, i beste fall er de som tilhører å regne. Pynt. Kamouflasje. Men hva er vi så i oss selv, når alt skrelles vekk? Midteldmådige kropp, som må vaskes, kles opp, sminkes, gres, trimmes, soles, for i det hele tatt å nå frem til startposisjonen. Og huden, kun et skalkeskjul for brusk og ben, sener og vener, blod, urin, magesyre, galle; alt dette som når huden flerres vekk reduserer mennesket til en monstrøsitet. Men selv i en slik tilstand ville jeg ha fremstått vakrere enn om jeg på utsiden bar det som er selve kjernen i meg; sjelen, selvet – meg ...*

Kapellet, mandag, 14:32
STEARINLYSENE I SIRKELENS midte er tent, taklampen dimmet. Personalet åpner sine små, grå tidebønnshefter på rett side. Stillheten senker seg. Og ut av stillheten vokser en enstemmig gjengivelse av bønnene fra Bibelen. Denne boken som er selve søkemotoren de alle orienterer livene sine etter. Som de ønsker må få være personalets programvare. Slik at de gjennom hver samtale,

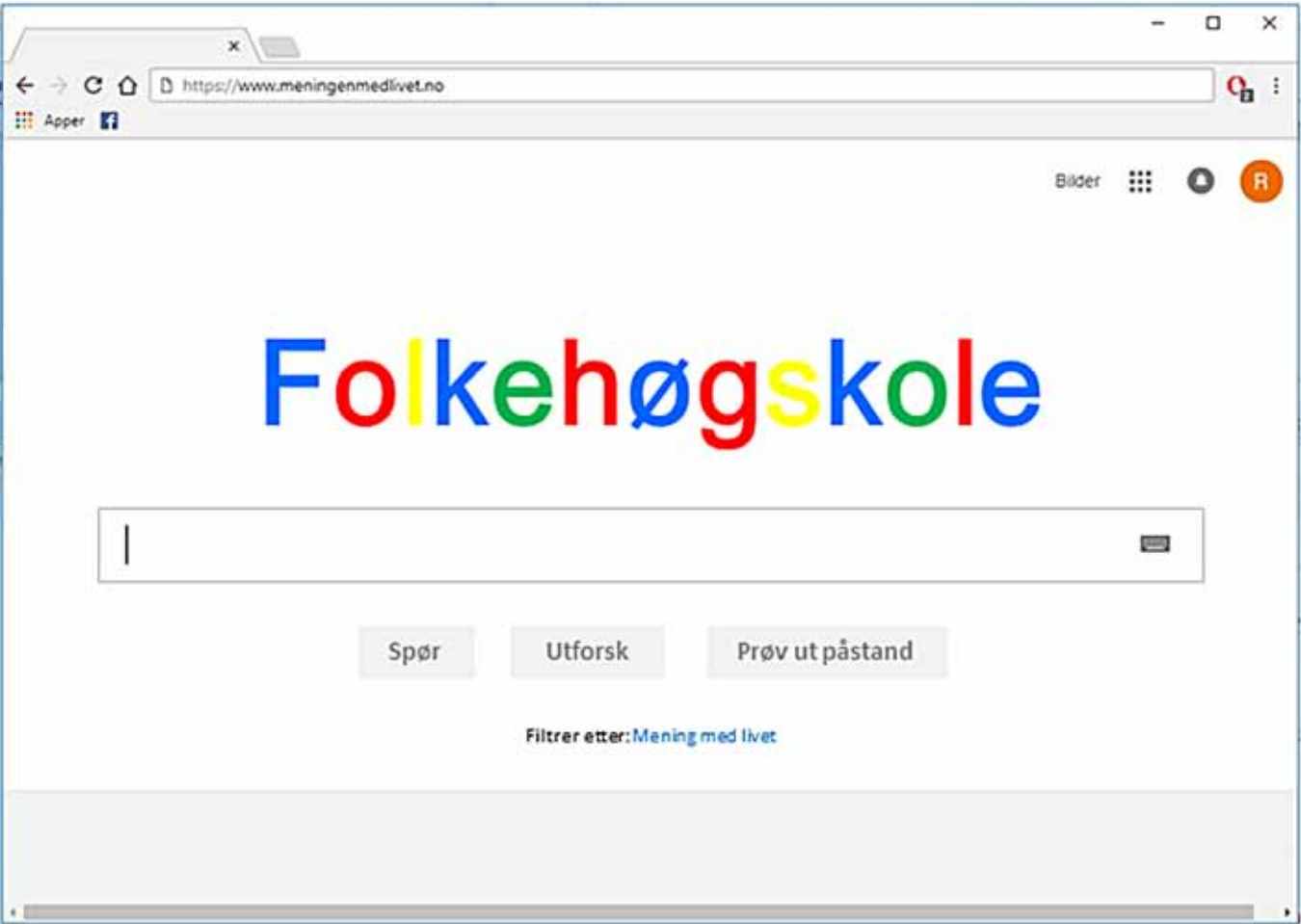
hver vennlige gjerning, hvert trøstende ord, skal kunne gi elevene søkeresultatene de faktisk trenger. Bønnelisten består av tjue navn. Einar leser dem opp, ett og ett. I dag står både Birte og Tormod på listen. Og nettopp slik «tastes» deres drømmer, ønsker og innerste behov inn i Guds hjerte. Søkemotor-optimalisering? Tanken overrumpler ham, og han kan ikke la være å smile.

Rom 206, mandag, 14:52
DET ENE AV DE TO MALERIENE Birte fant hjemme på loftet, og som hun tok med seg tilbake til skolen etter ferien, bærer tittelen *Natt*. Det er malt i en noe mer uvøren stil enn de andre. Færre detaljer, krassere penselstrøk. Skogbrynet skimtes bare så vidt mot en bekmørk himmel. Trærne i forkant er ikke stort mer enn mørke skygger. Men mormoren hennes har malt inn et ørlite lys, likesom en liten flamme – midt inne i den tette skogen. Hvelvingen som barnebarnet nå maler, er, lik den skydekkede himmelen mot øst, bak skogbrynet, mørk grå. En urolig flate i ulike gråtoner, enkelte steder tilnærmet svart. Hun prøver, men besitter ikke evnene til å kunne gjenscape lyset. Dette lyset som nå brått oppstår foran skyene, mellom skyene og henne, over landskapet av skog og fjell og fjord som hun skuer utover.

Og lyset gjør likesom alt mer virkelig, men samtidig mer fremmed. Som om hele verden er flyttet innendørs; opplyst av en enorm, kunstig lyskilde. Og hun tenker: *Akkurat slik er det. Slik jeg ikke evner å forklare dette lysfenomenet på noe mer fornuftig vis enn at det forvandler alt det normale til noe annet, noe mer; noe som løfter meg ut av det ordinære og inn i det overnaturlige, slik er det også med troen på Gud.* For hun vet jo at hun nettopp registrerte dette lyset. Fikk følelsen av at det ville henne noe. Kanskje vise henne hvor eksepsjonelt vakker virkeligheten kan være? Likevel er det nesten så hun allerede nå ikke lenger kan anerkjenne det hun så. Som en drøm, kanskje. Men ikke som en opplevelse som faktisk fant sted i den fysiske verden.

En regndråpe lander tungt på det høyre kinnet hennes. Det blåser opp. Kjølig vind fra fjorden. Hun legger fra seg penselen. Snart vil det begynne å regne kraftig. Hun bærer først inn mormorens bilder. Og allerede da hun går ut igjen for å hente staffeliet og sitt eget, halvferdige maleri, faller dråpene tett. Det lyner bak henne. Og hun teller: *tusen og en, tusen og to, tusen og tre, tusen og fire.* Og så buldrer det i det fjerne. •

Og lyset gjør likesom alt mer virkelig, men samtidig mer fremmed. Som om hele verden er flyttet innendørs; opplyst av en enorm, kunstig lyskilde.

Illustrasjon: Robert Botn

Vidunderlige vakre vann

Av **Ulf Vege**, tidligere lærer på Sagavoll
Folkehøgskole, tekst og foto

Jeg har ikke tall på hvor mange vassdrag jeg har vandret langs. Ikke aner jeg i hvor mange vann jeg har dyppet en sliten kropp. Hvilken glede det er å kjenne friskt sildrende vann.

Også det estetiske da. Hva er vakrere enn et blinkende skogstjern eller en buldrende foss?

Flom. På den annen side: Hva er mer forferdelig skremmende enn flom? Det er få ting som skremmer oss mer enn vann ute av kontroll. Vi har sett det for ofte de senere år. Det er dobbeltheten nok en gang – velsignelsen og forbannelsen. Forbannelsen er vi desverre selv ofte årsaken til.

Jeg har imidlertid tenkt at dette vesle skrivestykket skulle handle om noen av

vannets egenskaper, slik en eldre mann husker det fra diverse lesing.

Dehydrering. Alle er klar over hvor avhengige vi er av vann. Vi vet at dehydrering er noe av det farligste vi utsetter oss for. Det visste jeg også da jeg for mange år siden dro ut på en litt lengre sykkelstur. Jeg tok ikke med vann. Jeg regnet med at noen kiosker eller butikker var det vel. Men de var enten nedlagt eller stengt. Det holdt med et nødskrik – nærmere kollaps er det vanskelig å komme. Aldri igjen, men vi tenkte ikke så mye på vannflaske den gang som i dag.

Hvorfor er dehydrering så farlig. Alle har opplevd hvordan vann løser opp ting/stoffer. Kaldt vann på en flekk og den forsvinner. Salt i vann – «borte» blir det. I kroppen vår løser >>

<< vann stoffer hele tiden. Reaksjonene i cellene foregår i vannoppløsning. Ikke alle stoff er vannløselige. Noen løses i fett, og fett løses ikke i vann. Livet er finurlig. Hva som slipper inn i cellen styres av cellemembranen. Kontrollene på flyplassene blir primitive greier i forhold.

Bunnfryst. Vann har noen enda merkelige egenskaper. Alle stoffer har det slik at de «blir tyngre» når temperaturen synker. Molekylene/atomene pakker seg stille og pent tettere og tettere sammen jo kaldere stoffet blir. Vann har det også slik, men ved +4 grader utvider det seg igjen. Det høres jo ikke særlig dramatisk ut. Det ville imidlertid vært kjempedramatisk hvis det ikke hadde vært slik. Livet slik vi kjenner det, ville neppe ha eksistert. Denne egenskapen til vann gjør at vannene våre ikke bunnfryser. Det meste av vann og hav ville vært bunnfrost og sola ville hver sommer bare ha tint det øverste laget uten denne merkelige egenskapen.

Bindingen mellom vannmolekyler er sterkere enn hos beslektede stoffer.

Livets tjener. Det fører til at vann har et høyere smelte og kokepunkt, høy varmekapasitet som virker temperatur-stabiliserende – vann er rett og slett en tjener av livet.

«Vannet under himmelen skal samle seg på et sted». Kanskje det ville vært umulig uten vannets sterke molekylbindinger? Bindingene gir vannet en sterk overflate. Ville vannet «ligge stille» uten denne overflatebindingen? Nå bærer overflatehinna til vann et helt lite økosystem. Noen dyr henger i den. Andre løper på den.

Ja virkelig: vidunderlige – vakre – vann.

Noe jeg har ønsket å si mine elever i alle år: La ikke noen ta fra dere evnen til å undres. •

Regndråpe i marikåpeblad
– folketroen sa den ville ha legende effekt.

Bærekraft

Samstemte rektorer for lokale bærekraftsplaner

Under det nylig avholdte rektormøte på Olavsgaard ble det uttrykt enighet om å utvikle lokale bærekraftsplaner på hver enkelt skole. Dette viser at folkehøgskolene tar sitt samfunnsoppdrag på alvor i det grønne skiftet og drar i samme retning som FNs bærekraftsmål. Fra et utenfra-perspektiv kunne det virke som stemningen for å kunne komme til enighet rundt noe, var overmoden.

Av Judith S. Klein, Internasjonal sekretær

En hel dag ble viet til temaet *Folkehøgskolens utfordringer og muligheter i en bærekraftig verden*. Dagen ble fylt med diskusjoner, workshops, arbeidsgrupper og til slutt et «åpent torg», altså en åpen scene, der hver arbeidsgruppe kunne legge frem saker og problemstillinger de var opptatt av. Her ble et mangfold av temaer fremmet, ulike perspektiver løftet frem.

Forslaget om å lage lokale bærekrafts-avtaler på hver enkelt skole ble fremmet av en gruppe på 14 rektorer. Her var det ingen som uttrykte motstand eller kritiske kommentarer.

Helt konkret innebærer dette at skolene forplikter seg til å lage lokale bærekraftsplaner som et fast punkt i selvevalueringsrapporten.

Skolenes autonomi og et forpliktende fellesskap mot en bærekraftig verden? Med utgangspunkt i torget, kunne det fra et utenfra-perspektiv, virke som man mangler arenaer for å ta opp temaer i fellesskap – hvor man kan fatte konsensusbeslutninger. Det trenger ikke være en motsetning mellom skolenes autonomi, egeninteresser og forskjellighet på den ene siden, og et forpliktende fellesskap på den andre siden.

I spennet mellom egeninteresser og fellesinteresser ligger det et hav av potensielle områder man kan skape enighet rundt, men det fordrer å ikke stikke hodet i sanda. Hver skole har egeninteresser og er selvstendig skoler som er forskjellige og autonome, men kan det være enkelte spørsmål man både ønsker, trenger å forplikte seg til, for å gjøre verden til et bedre sted? Dersom ja, hva slags arena kan det være? Hvordan kan vi åpne, strukturere og lage arenaer for å kunne fatte beslutninger, der det er for fellesskapets beste? •

Viktig møteplass: NKFs landsmøte 2018 på Sagavoll

29. mai – 1. juni

Landsmøtet i NKF er organisasjonens viktigste samling! Her møtes ca. 100 ansatte, både pedagoger og IKV-ansatte fra de fleste kristne folkehøgskolene. På årsmøtet kan deltakerne være med «å styrkja og forma ut den kristne folkehøgskole rørsle» (§ 1 i NKFs vedtekter).

Vi mener vi har laget et landsmøteprogram som vil gi inspirasjon og påfyll. For mange er også de mange pratene og erfaringsdelingen i pauser/om kveldene noe av det som gjør at slike samlinger gir stort utbytte.

Motto for årets landsmøte er Tid for liv!

Om programmet

- Ikke prøv å være deg selv 100%: Om å øve på å tåle ubehag, bli den du er og være noe for andre.
v/ **Bård Hallesby Norheim**, NLA-høgskolen Bergen
- Dannes de unge i medienes bilde? Om ungdom, livssynsmangfold og kristen tro.
v/ **Margunn Serigstad Dahle**, NLA Mediehøgskolen Gimlekollen

Sagavoll har 125 års-jubileum i 2018. Onsdag kveld blir det Jubileumskonsert med **Marthe Wang** – en populær sangartist som platedebuterte i 2017!

- **Bibeltimer** v/ Sagavoll-lærer, lokallagsleder i NKF og Steg-redaktør Tom Arne Møllerbråten. Tema: Tid for tvil og Tid for tro. **Nattverd** i Nes kyrkje. **Kveldskro** hver kveld.
- **Valgfag** (Temasamlinger/aktiviteter med utgangspunkt i Sagavolls eget skoleprogram)
- **Årsmøte** i NKF. Fohandlinger, handlingsplan, valg på nytt NKF-styre

Velkommen til

Sagavoll
folkehøgskole

Norges Kristelige
Folkehøgskolelag

ISSN 2535-3284

Returadresse:
IKE
Postboks 420 Sentrum
0103 Oslo

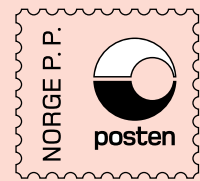
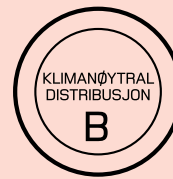

Foto: Tom Arne Møllerbråten

TEMA FOR NESTE NUMMER: Fellesskap